

vestnik

Letnik XVII.

Celovec, petek, 5. oktober 1962

Štev. 40 (1064)

Ob napovedi predvolilnih obiskov

Z nedeljskim zbrovanjem, ki ga je ob Klopinskem jezeru imel minister in predsednik koroške ÖVP dr. Schleinzer, se je spet pričela predvolilna invazija obljub na južnem Koroškem. Zlasti ÖVP se hudo mudi v naše kraje. Njeni najvišji vladni in strankini predstavniki so najavljeni, da bodo prišli v prihodnjih tednih v naše kraje govorit, polagat obračun o delu in jemati na znanje naše želje in zahteve. Že samo za Podjuno je napovedano, da bo v Grebinju govoril predsednik ÖVP in kancler dr. Gorbach. V Velikovu sta napovedana ministra ing. Hartmann in dr. Schleinzer, v Pliberku po poleg kmetijskega ministra ing. Hartmanna še državni sekretar v zunanjem ministrstvu dr. Steiner. Slednji bo govoril tudi v Železni Kapli medtem ko se bo minister Schleinzer podal še v Dobro vas. V industrijski in istočasno tudi delavski center Podjune, v Sinčo vas, pa bo prišel — tako je javljeno — sam generalni sekretar ÖVP Withalm. Do podobnih obiskov bo prav gotovo prišlo tudi v Rožu in na Zilji.

Vse lepo, vse prav. Navadno je namen predvolilnih obiskov vladnih in strankinih predstavnikov po deželi, da poročajo o svojih prizadevanjih in svojih uspehih pri reševanju običnih in krajevnih specifičnih problemov ali pa da se z njimi podrobneje seznajajo, skratka, da znova proučijo, kje prebivalstvo, ki jih bo volilo in za katerega koristi morajo delati, čelvelj nabolj žulji. Vse to je enako njihova dolžnost, kakor je njihova pravica, da vabijo ljudi na volišče in da agitirajo osebno za zaupnico v naslednji volilni dobi.

Po naših treh dolinah, na dvojezičnem ozemlju Koroške ali pa na južnem Koroškem — kakorkoli naše kraje že imenujemo — je veliko problemov, ki že dolga leta čakajo svoje rešitve, običnih in specifičnih. So to problemi splošno gospodarskega in socialnega značaja kakor tudi taki, ki so specifično kmetijskega, kulturnega in narodnostnega značaja. Vsi ti problemi so po avstrijskem sistemu delitve pristojnosti »zvezna stvar — Bundes-sache« ali pa bi morali biti vladi in pristojnim ministrom prav dobro znani.

Splošno gospodarski in socialni problem južne Koroške je zlasti njena industrializacija, s katero je povezana zagotovitev trajnih delovnih mest za avtohtono prebivalstvo v območju njegovih bivališč. Na južnem Koroškem je potrebna pred leti obljubljena ustanovitev, izgradnja in modernizacija industrije, enako kot je potrebna ohranitev obstoječe. Le tako bosta odpravljena brezposelnost in odseljevanje v druge dežele. Tudi naši kmetijski problemi so dokaj jasno in temeljito analizirani, potrebe in zahteve pa, ki izvirajo iz teh analiz, so jasno formilirane med drugim tudi v volilnem programu Skupnosti južnokoroških kmetov. In kulturne in narodne zahteve? — Člen 7 državne pogodbe je del avstrijske ustave in naša spomenica za uresničenje tega člena je znana široki javnosti.

Do vseh teh vprašanj bodo morali imenovani — in tudi drugi — vladni in strankini predstavniki po Rožu, Podjuni in Zilji zavzeti v svojih poročilih stališče in povedati, kaj so svoje strani doslej prispevali za izpolnitev obljub, ki so jih dali pred leti, bodisi kot stranka, bodisi v imenu vlade. Potreba gospodarske sanacije južne Koroške in izpolnitve določil člena 7 državne pogodbe je tako pereča, da je nikakor ne bo mogoče odpraviti tako, kakor jo je še pred 3 meseci odpravil namestnik deželnega glavarja ing. Truppe — ko je v Svetni vasi ob pritrdilnih govorih zastopnika Abwehrkämpferjev in predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev — dejal, da je trditve, »da v spodnji deželi ni bilo nič storjenega« le »podtikavanje titokomunističnega tiska«.

To pot zahteva prebivalstvo Roža, Podjune in Zilje jasnejših odgovorov, zakaj je zamrla tako širokoustno obljubljena dodatna pomoč gospodarsko zaostali južni Koroški in zakaj še niso izpolnjene zahteve, ki izvirajo iz določil člena 7 državne pogodbe in katerih izpolnitev ne bi bila nič drugega, kot dejanski dokaz, da živita tukaj dva naroda, ki tudi na zunaj manifestirata enakopravno sožitje.

Enakopravnost v Ameriki v praksi

Po 114 letih prvi črnski študent na oxfordski univerzi toda z vojaško zaščito pred rasisti

V ponedeljek zjutraj se je po večdnevem prizadevanju univerze v Oxfordu po 114 letih njenega obstoja v tajništvu vpisal James Meredith kot prvi črnc za rednega slušatelja. Ta svoj vpis in tudi pot do univerze si je moral v pravem pomenu besede priboriti z vojaško silo proti množičnim rasistom na čelu z guvernerjem zvezne države Mississippi Barnettom, ki je osebno stražil pred univerzo in z naščuvano drhaljo preprečeval Meredithov vpis. Šele ko je centralna vlada v Washingtonu z vojaško silo nastopila proti guvernerju, njegovi policiji in drhali, se je Meredith lahko vpisal na univerzo.

Ob njegovem vpisu je vojaščina stražila univerzo in Meredith samega. Tudi njegovo prisostvovanje predavanjem straži policija. Pri tem je važno še to, da je Meredith bil letalec ameriške vojske na Koreji.

Ta drugi Little Rock po 5 letih je povzročil guverner države Mississippi Barnett ter guvernerja sosednih držav Alabama in Texasa, Paterson in general Walker, ki je znan voditelj fašistične organizacije ZDA. Skozi več dni je njihova rasistična drhal oblegala univerzo ter povzročala izgrede in pretepe. Šele ko je prišlo v Oxford več tisoč zveznih policistov in dve diviziji vojske, so po spopadih, ki so zahtevali 2 mrtva in 75 ranjenih in pri čemer je bilo ujetih in zaprtih okoli 200 rasistov z generalom Walkerjem na čelu, so guverner Barnett in njegova drhal kapitulirali, Meredith pa lahko prestopil prag znamenite univerze.

Po de Gaullovo obisku v Zahodni Nemčiji:

Os Pariz - Bonn kujejo v Parizu naprej

Po nedavnem de Gaullovo obisku v Zahodni Nemčiji, ki je dvignil kupe prahu, sumničen in ugibanj tako med ostalimi članicami Evropske gospodarske skupnosti kakor zlasti v Veliki Britaniji in v ZDA, so dobili zahodnonemški ministri nalogo, da sestavijo program neposrednega sodelovanja med obema državama na političnem, vojaškem, gospodarskem in kulturnem področju. Ko so ta program v Bonnu pripravljali, so tudi v Parizu pod vodstvom predsednika de Gaulle prišli njegovi ministri delati na spomenici o nemško-francoskem sodelovanju. Razen predlogov o rednih posvetovanjih med francoskimi in zahodnonemškimi predstavniki v vseh važnih vprašanjih ter predlogov o sodelovanju na vojaškem področju vsebuje francoski dokument tudi vrsto predlogov o sodelovanju v kulturi in v šolstvu.

O podrobnih vsebini ni bilo uradno doslej nič objavljeno. Uradna objava v Parizu v četrtek preteklega tedna je vsebovala le sporočilo, da so se začeli francosko-zahodnonemški razgovori, na katerih se bodo predstavniki obeh držav dogovarili o tesnejšem sodelovanju obeh držav kakor so se sporazumeli med obiskom predsednika de Gaulle v Zahodni Nemčiji. Pač pa je pariški list »Monde« isti dan razširil vest da Francozi predlagajo naj bi se vsake 3 mesece sestali ministri za zunanje zadeve in obrambo.

28. oktobra v Franciji:

Glasovanje o de Gaullovi reformi ustave

Od tedaj, ko je komaj za las ušel atentatorjem OAS, se je francoski predsednik vedno bolj vbadal z mislijo o potrebi reforme francoske ustave. Po njegovem bi reforma obstojala v tem, da bi postala Francija avtoritarna republika, ki bi zelo sličila antiki diktaturi rimskega stila. Ko se zavzema za tako državno ureditev, de Gaulle — podobno kakor pred 30 leti Hitler za Nemčijo — vedno spet trdi, da je stari parlamentarizem vzrok vseh francoskih težav.

Bolj se je zadnje čase de Gaulle vbadal s to mislijo in bolj jo je skušal tolmачiti kot edino pot za red v Franciji, bolj je rasla tudi opozicija proti njegovemu načrtu. Razen komunistov, ki predstavljajo eno četrtino volivcev in Združene socialistične stranke je tudi Generalna konfederacija dela, najmočnejša sindikalna centrala v Franciji, objavila, da je proti de Gaullovi reviziji ustave.

V takih okoliščinah je v ponedeljek de Gaulle predložil vladni osnutek zakona o reformi ustave parlamentu in mu pustil vedeti, da bo o spremembi ustave izvedla glasovanje in da bo glasovanje v nedeljo, dne 28. oktobra 1962. Parlament je de Gaullovo poslanico vzel hladno na znanje. To je najboljše znamenje, da čakajo de Gaulle in njegova

bo, vsakih 6 mesecev naj bi se sestala šefa vlad, drugi ministri pa občasno, da razpravljajo o skupnih problemih. Okrepilo naj bi se sodelovanje na vojaškem področju, ki naj bi obsegalo skupne raziskave, standardizacijo orožja ter vaje zahodnonemških enot v Franciji. Francoski predlog vsebuje tudi vskladitev gospodarske politike obeh držav v okviru sedanjih evropskih organizacij.

V Bonnu ocenjujejo francosko spomenico o sodelovanju kot »praktično izvajanje smernice o sodelovanju obeh držav ki je bilo začrtano tudi v sporočilu dne 7. septembra ob obisku predsednika de Gaulle v Zvezni republiki«. Istočasno v Bonnu menijo, da je spomenica delovna podlaga za nadaljno izmenjavanje mnenj med Bonnom in Parizom.

Južnoarabska država Jemen je postala republika

V noči od srede na četrtek preteklega tedna je vojska male južnoarabske države Jemen izvedla revolucijo ter strmoglavila tiransko monarhijo Imana Mohameda el Badra, ki je teden dni prej prevzel oblast po svojem umrlem očetu Ahmedu. Slednji ob svoji smrti ni le zapustil ogromno nakopičeno bogastvo, temveč tudi 35 vdov, deželo pa v srednjeveški zaostalosti. Poveljstvo jemenske vojske je sporočilo, da je Iman umorjen in da so vsa plemena države izrazile podporo revoluciji. Istočasno je proglasilo republiko, ki se uradno imenuje: Jemenska arabska republika.

Malo republiko Jemen na jugozahodnem delu Arabskega polotoka v bližini britanskega oporišča Aden, ki meri 75.000 kvadratnih milj

vo vlado v prihodnjih tednih še trdi orehi, to toliko bolj, ker v nasprotju z dosedanjimi referendumi, ko so stranke prepuščale svojim članom, da se svobodno in po svojem preudarku opredelijo pri odgovoru na stavljena vprašanja, večina strank zahteva od svojih prištev, da glasujejo disciplinirano in da podpro stališče vodstva stranke.

Kljub večinskemu nasprotovanju opozicija nikakor ni enotna. Njena gledanja na de Gaullov načrt se močno razlikujejo. Med tem ko del opozicije stremi nazaj k parlamentarni demokraciji starega kova, se drugi sicer zavzemajo za prezidijalno demokracijo, vendar zahtevajo po ameriškem vzorcu primeren parlamentarni protiutež proti poskusom uvedbe »monokracije«.

Avstrijska prosvetna delegacija v Sloveniji

Od ponedeljka do srede se je v Sloveniji mudila avstrijska prosvetna delegacija, ki so jo sestavljali šolski inšpektorji z Dunaja, Zgornje Avstrijske in Štajerske ter dr. Evgen Biritz, profesor na Dunaju. Delegacija se je razgovarjala o prosvetnih problemih s predstavniki šolskih in prosvetnih forumov Slovenije. V časih svojega bivanja v Sloveniji si je ogledala tudi nekaj šol in drugih vzgojnih ustanov.

Četrty ameriški polet v vesolje uspel

V sredo ob 13.15 uri je s Capa Vana-verala vzletel 39-letni oficir mornarice Walter Schirra kot četrti kozmonavt Združenih držav Amerike k svojemu šestkratnemu poletu okoli zemlje. Ko je šestkrat obkrožil zemljo, je ob 22.28 uri pristal na predvidenem mestu v Pacifiku.

Za Schirrov polet okoli zemlje so uporabili Atlas-raketo s pritiskom 165 ton in 1905 kg težko Mercury-vesoljsko ladjo »Sigma 7«. V bližini predvidenega pristanka je bilo razmeščenih 40 ladij, 150 letal in 40.000 mož.

Schirra je pristal 9 km od letalonosilke »Kearsage«, ki ga je po pristanku prevzela.

Pred občinskimi volitvami v Trstu

V nedeljo, dne 11. novembra, torej en teden pred našimi državnoborskimi volitvami, bodo v Italiji občinske volitve. Uradna volilna kampanja se je pričela v nedeljo, ko so morale politične stranke in skupine predložiti svoje kandidatne liste.

V Trstu je večina strank že objavila svoje volilne programe. Iz programov socialistične (PSI) in komunistične partije je razvidno, da se zavzemata med drugim tudi za pravice slovenske manjšine v Trstu. Obe stranki imata na kandidatnih listah tudi več slovenskih javnih delavcev. Pri PSI kandidirata inž. Pečenko in Hreščak na listi KPI pa sindikalni voditelji Berničeva, dr. Šiško, Gombač, Grbec, Zidar in drugi.

Tudi politične skupine takojimeno skupne slovenske liste Lipa so se dogovorile za enoten program in za skupnega nosilca liste v osebi dosedanjega občinskega svetvalca dr. Simčiča. Na tej listi pa ne bo kandidiral predsednik Slovenske demokratske zveze dr. Angeletto.

in šteje okoli 4,5 milijonov prebivalstva, so kmalu po razglasu republike priznale Združeno arabsko republiko, Sovjetsko zvezo, Sirijo, Alžirijo in Tunizijo. Iz glavnega mesta Sane pa so pred tem sporočili, da so bili ustanovljeni vrhovni svet revolucije, predsedniški svet in svet ministrov jemenske republike in da so bili izpuščeni na svobodo vsi tisoči, ki jih je prejšnji režim držal zaprte brez obsodbe. Več desetstisoč emigrantov pa se vrača v osvobodjeno domovino.

Predsednik vrhovnega sveta in istočasni predsednik jemenske vlade je polkovnik Abdulah el Salal. V petek je objel deklaracijo, v kateri je napovedal konec fevdalizma, odpravo nesoglasij med plemeni in zboljšanje življenjske ravni ljudstva. Politika novega Jemena bo slonela na krepitvi odnosov z vsemi državami ter bo usmerjena proti tujemu vmešavanju in intervencijam v notranje zadeve Jemena.

Medtem pa je brat strmoglavljenega Imana, Seif Islam El Hasan, ki je bival v inozemstvu, pričel poskušati iz Saudove Arabije ven »vzpostavljati red« v Jemenu. Pri tem uživa tako podporo Jordanije kakor tudi kralja Sauda, za pomoč pa je zaprosil tudi britanske čete v Adenu. S tem se je ozračje na Arabskem polotoku močno zaostrojilo in položaj na jemensko-saudski meji je zelo napet. Vsekakor pa bi z ozirom na priznanje Jemena s strani vrste arabskih držav in SZ vsaka tuja vojaška intervencija v Jemenu privedla do resnih zapletov in škodo tistih, ki bi se te intervencije udeležili.

Mednarodni gospodarski komentar:

Nerešena nasprotja v Londonu

Na londonski konferenci Commonwealtha so obravnavali izredno veliko problemov, ki jih za njegove članice postavlja vstop Velike Britanije v Evropsko gospodarsko skupnost. Zvečine so bili to problemi, ki zadevajo trgovinske odnose med prekomorskimi članicami Commonwealtha, Veliko Britanijo in EGS.

Za vse prekomorske članice Commonwealtha razen Kanade pomeni Velika Britanija najvažnejši izvozni trg, na katerem uživajo ugodnejše carinske postavke kot druge dežele. Z morebitnim vstopom Velike Britanije v EGS pa bodo te ugodnosti postopoma ukinili in tudi za dežele Commonwealtha uveljavili enotno carinsko tarifo EGS. Ob enem bo Velika Britanija v prihodnjih letih postopoma ukinila carine za proizvode drugih držav članic EGS. Do leta 1970 bo tako prišlo do bistvenega poslabšanja za velik del izvoza držav Commonwealtha v Veliko Britanijo.

Na bruseljskih razgovorih med Veliko Britanijo in EGS so sicer precej časa porabili za to, da bi našli rešitev, ki bi držav Commonwealtha ne diskriminiral, londonska konferenca je vendar pokazala, da države Commonwealtha s predvidenimi ukrepi nikakor niso zadovoljne in da so jih ostro kritizirale.

Nedoločeni so n. pr. ukrepi, ki jih v Bruslju previdevajo za žito, meso in druge prehranske artikule Kanade, Avstralije in Nove Zelandije. Vprašanje teh proizvodov naj bi reševali z mednarodnimi sporazumi o posameznih proizvodih. Sporazumi, ki bi jih sklepali vsake tri leta, bi določali minimalne in maksimalne cene ter uvozne in izvozne kontingente. Za sedaj pa je malo upanja, da bi do sklepanja takšnih sporazumov prišlo, kajti prvi stiki, ki so jih letos navezali v Zenevi glede žita in mesa, so bili neuspešni. Zato so bruseljske ideje o mednarodnih blagovnih sporazumih za poglavitne proizvode »belih« članic Commonwealtha v Londonu ocenili kot povsem nezadosten »surogat« za obstoječe tokove mednarodne trgovine.

Drugo skupino držav so na londonski konferenci predstavljale afriške članice Commonwealtha. Za nje so v Bruslju predvideli možnost, da podobno kot nekdanje francoske in belgijske kolonije postanejo pridružene ali asociirane članice EGS. Ker je to nezdružljivo z izvenblokovsko politiko in ker pomeni pridružitve EGS vključevanje v zahodni politični blok, so afriške članice Commonwealtha to možnost kratko in malo odbile. Te države so tudi dejale, da ima bruseljska možnost namen, da bi bili afriški pridruženi člani EGS še nadalje surovinski privesek Zahodne Evrope, kar pomeni, da je celotno razmerje EGS do Afrike neokolonistično. Pač pa so predstavniki afriških držav izjavili, da so pripravljeni začeti z EGS pogajanja o trgovinskih aranžmajih, s katerimi bi ublažili posledice vstopa Velike Britanije v EGS.

Za azijske članice Commonwealtha so v Bruslju predvideli, da bo EGS z njimi sklenila splošne trgovinske sporazume, ki naj bi vsebovali ukinitev carine na čaj in omogočili, da se uvoz azijskega tekstila v Anglijo obdrži na sedanji višini. Ker naj bi prav povečan izvoz industrijskih izdelkov v prihodnjih letih največ prispeval k povečanju deviznega dotoka v Indiji in Pakistanu, sta te dve državi na bruseljsko zamisel ostro reagirali in jo obsodili kot »stari kolonialni koncept«, ki preprečuje izvoz industrijskih izdelkov iz dežel v razvoju in ki poskuša ovekovečiti razdelitev sveta na industrijske in surovinske dežele.

Doslej je bil London finančni center Commonwealtha in »sterlinške cone«, ki zavzema skoraj četrtino, skupno s Kanado skoraj 30% mednarodne trgovine. Izvoz kapitala iz Velike Britanije se je v zadnjih letih približal eni milijardi dolarjev, pri čemer odpade okrog 600 milijonov na prijavni, ostalo pa na javni in bančni kapital. Konferenca v Londonu ni dala formalnega odgovora na vprašanje, ali bo lahko imel London tudi v prihodnje dosedanje vlogo finančnega centra Commonwealtha oziroma »sterlinške cone«. Medsebojna trgovinska in finančna povezanost Commonwealtha se je že doslej rahlala, tako da se je delež Velike Britanije v izvozu prekomorskih članic Commonwealtha manjšal in da so ZDA in tudi kontinentalna Evropa povečale svoj delež financiranja Commonwealtha. Londonske diskusije pa kažejo, da bo vstop Velike Britanije v EGS zmanjšanje povezave med njo in prekomorskim Commonwealthom samo še pospešil.

(po »Delu«)

Končno le svita spoznanje:

Evropska gospodarska skupnost ni edino zveličavno sredstvo

Nepopustljivo odklanjanje britanskega poizkusa vstopa v Evropsko gospodarsko skupnost s strani Francije, De Gaullovi in Adenauerjevi namigi glede izenačenja te skupnosti na os Bonn — Pariz obsojanje EGS s strani držav Commonwealtha v Londonu ter končno tako sovjetsko kot ameriško nasprotovanje avstrijski asociaciji z EGS tudi v Avstriji ni ostalo brez posledic. Ti dogodki so pri marsikateremu zagovorniku asociacije močno ohladili njegovo vneto in ga spravili na pol spoznanja, da EGS ni edino zveličavno sredstvo za avstrijsko gospodarstvo in za avstrijsko nevtralnost. Tudi v vodilnem gospodarskem vrhu pričanja svitati spoznanje, da pomeni EGS neizprosno pokorščino diktatu Nemčije in Francije, da je EGS gospodarska hrbtnica NATO in blokove politike in njenih strateških pozicij na zahodu Evrope in da kot taka za posebne želje Avstrije nima nobenega zanimanja.

Ta spoznanja so bila verjetno tudi vzrok, da so pričeli na merodajnih mestih tudi razpravljati o vprašanju »kaj potem, če pri EGS ne bo nič?« Drugače ne bi bilo mogoče, da bi dobila sekcija V urada zveznega kanclerja nalog, da izdela predloge, kako bi bilo mogoče »izenačiti prevelik vpliv EGS na avstrijski trg« in kako bi bilo mogoče ustvariti odgovorjajoč »nevtralni gospodarsko politični« koncept. Predsednik avstrijske nacionalne banke in bivši minister Kamitz pa je v zvezi s tem vprašanjem dejal, da ostane Avstriji v primeru, da z EGS nič ne bo, le alternativa tesnejše naslonitve na Vzhod na tamošnjo organizacijo za vzajemno gospodarsko pomoč COMECON. Vsekakor je Avstrija že v posesti tozadevnega povabila k udeležbi na tej ustanovi.

Vse te vesti so prišle v javnost pretekli teden in sicer preko desničarskih avstrijskih časopisov. Zato je tudi razumljivo, da so prav med temi krogi povzročile kar precej hude krvi. Najbolj je v zvezi s temi vestmi pobesnel nestrpni minister za trgovino dr. Bock pri

otvoritvi graškega velesejma. Ko je jadikoval, da EGS še vedno ni povedala, kdaj hoče z Avstrijo razgovarjati o asociaciji, je ob isti sapi napadel vse, ki niso kakor on prepričani o »nujnosti« asociacije z EGS. Taki ljudje spadajo po njegovem »za zidovje asila, ki ga je treba zgraditi za politične norce«. Ravno tako oholo in zelo po času pred 20 leti dišeče je odklonil koncept gospodarske nevtralnosti Avstrije.

Ne vemo, če bodo minister Bock in njemu podobni nasilneži še imeli časa in priložnosti za graditev svojega asila, bolj se nam zdi, da bodo morali prav kmalu vzeti na znanje vest, da »mogočni faktor svetovnega gospodarstva« kakor je Evropsko gospodarsko skupnost ministri dr. Bock imenoval, Avstrijo zelo malo zanima in da je mesto Avstrije kot nevtralne države neke druge, ne v enostranski orientirani EGS ali COMECON, temveč med neangažiranimi nevtralnimi državami, mimo katerih niti zahodna EGS, niti vzhodna COMECON, niti ZDA ne morejo več uveljavljati svojih gospodarskih ambicij.

Maloobmejni promet med Koroško in Gorenjsko se je povečal

Na treh cestnih obmejnih prehodih med Koroško in Gorenjsko, na Podkoremskem sedlu, na Ljubelju in na Jezerskem se je v letošnjih poletnih mesecih maloobmejni promet občutno povečal. Lani je meseca junija, julija in avgusta na teh prehodih z izkaznicami maloobmejnega prometa prekoračilo mejo 5.106 jugoslovanskih in 3.849 avstrijskih državljanov. Letos je v istem času število jugoslovanskih, ki so prišli z izkaznico maloobmejnega prometa na teh prehodih na Koroško, znašalo 5.854, število avstrijskih državljanov, ki so na isti način prekoračili mejo v Jugoslavijo, pa 5.480. Porast na avstrijski strani znaša dobrih 42 %, porast na jugoslovanski strani pa le 14 %.

Pri primerjavi teh števil pa je treba upoštevati, da v njih ni zapopadeno število prehodov v okviru maloobmejnega prometa na četrtem prehodu to je na železnici Podrožica — Jesenice, ki ni le najkrajši temveč tudi najenostavnejši prehod meje na Karavankah. Po opazovanju na tem prehodu procentualen porast števila udeležencev maloobmejnega prometa na avstrijski strani ne bo nič manjši, kot ga kažejo cestni prehodi.

Občuten porast maloobmejnega prometa z avstrijske strani lahko pripišemo hitrejšim carinskim pregledom, zlasti pa novemu ugodnemu kursu dinarja pri menjanju šilinga. To potrjujejo tudi obmejne menjalnice, pri katerih je bilo letos s šilingi kupljenih mnogo več dinarjev kot lani. Nov dinarski tečaj je za avstrijske posetnike maloobmejne izkaznice zlasti pocenil sveže meso, zelenjavo, mlečne izdelke, suho meso in izdelke domače obrti.

Mednarodno gospodarsko pomoč je treba razširiti

Letno zasedanje specializiranih monetarno finančnih organov OZN v Washingtonu se je končalo s pozivom za razširitev gospodarskega sodelovanja v svetu in za energično reševanje vprašanja gospodarske pomoči državam, ki so šele v razvoju. Zasedanja monetarnih organizacij OZN — mednarodnega monetarnega fonda, svetovne banke, mednarodnega združenja za razvoj in mednarodne finančne korporacije — so se udeležili finančni ministri in guvernerji nacionalnih bank 99 držav.

V ospredju razprav na letošnjem zasedanju so stali problemi zmanjšanja obstoječih razlik med gospodarsko bogatimi in razvitimi ter med siromašnimi in nerazvitimi državami. Zlasti delegati Indije, Združene arabske republike in Saudske Arabije so poudarjali, da so prav te velike razlike tudi velika nevarnost za mir na svetu. Zasedanje je prevečalo spoznanje, da je nujno treba povečati sredstva mednarodnega monetarnega fonda in svetovne banke v svrhu večje pomoči državam v razvoju. Ta pomoč mora biti — tako so na zasedanju poudarjali — skupna in multilateralna, kajti dosedanja bilateralna pomoč je vedno spet kazala tendenco izkoriščanja pomoči za politični pritisk na države, ki so se hotele te pomoči poslužiti. Pomoč državam v razvoju zato ne sme ostati stvar posameznih držav, temveč mora postati mednarodna obveznost.

Delegati takojimenovanih glavnih razvitih držav ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije so posvetili glavno pozornost svojih izjavanj vprašanjem ureditve monetarne stabilnosti. Zahtevali so tudi organizacijske spremembe v smeri neke »svetovne superbanke«, ki pa niso privedle do nobenih kon-

kretnih odločitev. Pač pa je to zasedanje finančnih organov OZN sklenilo, da se mora problem gospodarskega zaostajanja večjega dela svetovne skupnosti pričeti hitreje reševati. Za ta sklep in njegovo čim naglejšo izvajanje sta se posebno zavzela direktor mednarodnega monetarnega fonda, Jacobsson, in direktor svetovne banke, Black. Slednji je tudi poudaril, da ni dovolj, da se državam v razvoju nudi pomoč le v obliki posojil, tem državam je treba tudi pomagati na drug način, zlasti z darili, da se bodo kolikor mogoče hitro gospodarsko okrepile.

S 1. januarjem zvišanje starostnih rent

S 1. januarjem 1963 bo stopila v veljavo tretja etapa sedanje rentne reforme. Vsi rentniki, ki so deležni starostne rente na osnovi Splošnega zakona o socialnem zavarovanju (ASVG), bodo od tega časa naprej dobivali v tretjič povišano starostno rento. Prvič so jo dobili lani, drugič pa letos.

Z istim datumom stopi v veljavo tudi še nadaljnjo določilo rentne reforme. Pod pogojem daljšega socialnega zavarovanja bodo moški dobili rento lahko že s 63. letom, ženske pa z 58. letom starosti. Z letom 1964 bo pod istimi pogoji potrebna starost zmanjšana na 62 oz. 57 let, leta 1965 pa na 61 oz. 56 let.

Od leta 1966 naprej bodo pod pogojem dolgega zavarovanja dobili moški rento že s 60., ženske pa s 55. letom starosti.

POŠI ROKEM SVETU

PARIZ. — Akcija kmetov v Bretaniji, ki so zaradi povečanja železniških tarif zavirali promet na železnicih proti Parizu, se je uspešno končala. Vlada je imela izredno zasedanje in v zvezi z neredi v Bretaniji sprejela odločitev, da ne bodo spreminili tarif za prevoz kmetijskih pridelkov iz te in še nekaterih drugih pokrajin. V Bretaniji so bili tudi številni protestni sestanki kmetov.

HANOI. — Predsednik Centralnega komiteja Komunistične partije Neo Lao Haksat Kajson Fomnihan je izjavil preko radio postaje »Glas Patet Lao«, da ZDA zavlačujejo odpoklic svojih vojakov iz Laos in da so doslej odpoklicale samo 168 vojakov od približno 1600, kolikor jih je bilo stacioniranih v Laosu. Nadalje je dejal, da so ameriške oblasti sporočile, da nameravajo iz Laos odpoklicati le 700 do 800 vojakov.

ATENE. — Predsednik republike Cipra nadškof Makarios se je mudil na uradnem obisku v Grčiji, kjer je bil tri dni kot gost kralja Pavla. Na atenskem letališču so sprejeli Makariosa kralj Pavle, premier Karamanlis s člani vlade in druge osebnosti. Po uradnem delu obiska je Makarios ostal v Atenah še dva dni ter je v tem času imel razgovore s predsednikom vlade Karamanlisom o medsebojnem sodelovanju.

MOSKVA. — Ob 150-letnici ruske zmage nad Napoleonom so izdali v Sovjetski zvezi serijo spominskih znamk s portreti Kutzoza in drugih takratnih ruskih generalov. Na eni izmed štirih znamk je delni prikaz bitke pri Borodinu leta 1812.

TOKIO. — Požar sredi mesta Fukue, ki je divjal šest ur, je upepelil 390 poslopij, večinoma iz lahkega materiala grajenih stanovanjskih hiš. Brez strehe je okoli 3500 ljudi, človeških žrtev pa ni bilo.

JAUNDE. — Policijski komisar Victorie (Kamerun) je ukazal spraviti pod ključ potepuhe in poulične žeparje. Med racijo, pri kateri je tudi sam sodeloval, so prišli 39 potepuhov in žeparjev. Pri tej akciji pa so žeparji oaljali komisarja za denarnico in druge osebne predmete.

BRUSELI. — V palači kongresov belgijskega glavnega mesta so odprli mednarodni teden turističnih in folklornih filmov. Razdelili bodo devet nagrad, med drugim nagrado poljske turistične organizacije za najboljši folklorni film.

RIM. — Po uradnih podatkih bo značil italijanski uvoz tujih avtomobilov kljub močni domači proizvodnji do konca letošnjega leta 80.000 osebnih avtomobilov.

BEograd. — V Beograd so prispeli člani japonskega spodnjega doma Tadahisa Matsudaiba, Ihei Šiseki in Ruemon Vasada, ki so ostali v glavnem mestu Jugoslavije štiri dni. Japonski parlamentarci so obiskali tudi Zvezno ljudsko skupščino, kakor tudi nekatera jugoslovanska podjetja.

BARCELONA. — Po uradnih podatkih je število žrtev zaradi poplav na področju Barcelone 414, pogretdajo jih 391, na zdravljenje v bolnice pa so sprejeli več kot 200 ljudi.

SOFIJA. — Z ukazom prezidija narodnega sobranja Bolgarije so pri ministrskem svetu ustanovili dva nova komiteja za znanost in tehnični napredek ter komite za strojogradnjo. Z istim ukazom so ukinili dosedanj komite za tehnični napredek.

VANDENBERG. — Z letalskega oporišča ZDA Vandenberg v Kaliforniji so izstrelili v polarno orbito okrog zemlje prvi kanadski satelit »Alouette«, kar pomeni lastovka. Kanadski satelit so izdelali s pomočjo Ameriške nacionalne uprave za raziskovanje vesolja — NAASA. Tehta 60 kilogramov in je opremljen s posebnimi radijskimi antenami za proučevanje sprememb v ionosferi. Vsi instrumenti v satelitu delujejo brezhibno.

NEW YORK. — Turški minister Ferudin Arkin je izjavil na tiskovni konferenci na sedežu OZN v New Yorku, da je Turčija razglasila popoln embargo na trgovino s Kubo. Dejal je, da sta dve turški ladjadi, ki sta pluli proti Kubi, dobili ukaz, naj spremenita smer in izkrcata tovor v drugih lukah. Ta sklep turške vlade je prišel ob sprejemu nate ZDA, naj vse članice NATO ustavijo prevoz blaga na Kubo s svojimi ladjami.

WASHINGTON. — Predsednik Kennedy je zavrnil predlog delegacije Gandijevga gibanja za mir iz Indije, ki ga je obiskala in zahtevala, naj se ZDA enostransko odrečejo nadaljnjim atomskim poskusom. V sporočilu Bele hiše je rečeno, da so ZDA voljne podpisati sporazum o preprečitvi atomskih poskusov v atmosferi in v vodi, če ne bo mogoče skleniti sporazuma o preprečitvi vseh poskusov. Delegacija bo obiskala tudi London in Pariz.

PARIZ. — Norveški zunanji minister Halvard Lange, ki je spremljal kralja Olafa V. med uradnim obiskom v Franciji, je izrazil upanje, da bo Norveška kmalu postala članica skupnega trga. Pogajanja na ravni ministrov naj bi se začela konec leta. Lange sodi, da ta pogajanja ne bodo uradno povezana s pristopom Velike Britanije v EGS, toda njihov uspeh bo v marsičem odvisen od rezultatov, doseženih glede Britanije.

WASHINGTON. — Jugoslovanski veleposlanik v ZDA Veljko Mičunović je v State Departmentu obiskal vršilca dolžnosti ameriškega državnega sekretarja Georga Balla in mu izročil prepise svojih poveljnic. Navzoč je bil tudi šef protokola Bedell Duke.

KAIRO. — Predsedniški svet ZAR je uradno objavil, da je ZAR priznala novo jemensko arabsko republiko. Radio Sana je sporočil, da je nova jemensko vlado priznala tudi Sovjetska zveza. Brzotjavko o priznanju nove republike je podpisal premier Hruščev.

BARCELONA. — V španski pokrajinski Kataloniji je nad 7000 delavcev ostalo brez posla, ker so strahovite poplave porušile veliko številno manjših tovarn in podjetij v tej pokrajini. Poplave so najbolj prizadevale tekstilne industrije v mestu Moncada, kjer je voda porušila štiri tovarne. V teh tovarnah je bilo zaposlenih tudi največ delavcev.

Bogat izbor jesenskih novosti na knjižnem trgu

Slovenske založbe so za letošnjo jesen pripravile bogat izbor novih knjig, od tega 8 z izvirnimi deli slovenskih avtorjev. Pri 12 prevodih leposlovja naletimo na francoske, ameriške, finske, norveške, italijanske in madžarske avtorje, med njimi dva Nobelova nagrajenca. To sta finski pisatelj Franc Eemil Lillanppää in alžirski francoski pisatelj Albert Camus. Za osmeseletnico prvega natisa pa bodo izšli tudi Gregorčičeve „Izbrane poezije“.

Založba OBZORJA v Mariboru je poslala na knjižni trg roman Nade Matičevičeve »Gozd je onkraj hriba«, pesmi Viktorja Konjarja »Odmevi samotnega jutra«, mladinske zgodbe Branke Jurce »Hišica ob morju« ter »Studije in fragmente« Marije Boršnikove, profesorice za slovensko književnost na ljubljanski univerzi. Od prevodov pa založba napoveduje Alshilovo tragedijo »Uklenjeni prometej«, Johna Falkergerta roman »V znamenju kladiiva« in Travenov roman »Aslan Norval«.

CANKARJEVA ZALOŽBA v Ljubljani je dala na knjižni trg vrsto novitet. Med njimi so Louisa Adamiča »Vrnitev v rodni kraj«, Vlado Ribaričovo aktualno svetovno temo »Cilj — vesolje«, črtice Ivana Braška »Vroči asfalt Evrope« in »Petnajst let bibliografije o narodnoosvobodilnem boju Slovencev« od Franceta Škerija. V izbirki Svetovni roman je založba izdala razgiban roman Garibaldijevega sobojevnika, pisatelja J. Nlewa »Pisana«.

Med izvirnimi slovenskimi deli je tudi sedmi zvezek Finžgarjevih izbranih spisov »Leta mojega potovanja« ter izbrana dela Frana Detele in Ivana Preglja, ki jih je pripravila MOHORJEVA DRUŽBA v Celju. Taista založba je za 80-letnico znamenite prve knjige Gregorčičevih pesmi (1882) pripravila ponovno izdajo njegovih »Izbranih poezij«, ki jo je uredil prof. dr. France Koblar.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE napoveduje med svojimi izdajami Nobelovega nagrajenca alžirskega Francoza Alberta Camusa »Novele«, roman Emile Zola »Nana« ter detektivska romana »Žal napačna zveza« (Alan Ulmann) in »Speča Sfinga« (John D. Carra). Poleg tega sta Državna založba Slovenije in Mladinska knjiga za novo šolsko leto pripravili 86 učbenikov; od teh 28 stalnih za

Festival popevk „Opatija 62“

Včeraj se je v Opatiji pričel peti jugoslovanski festival zabavnih melodij, na katerem izbirajo najbolj uspele jugoslovanske popevke leta. Festival bo zaključen jutri. Zaključni koncert bo prinašal radio Ljubljana jutri zvečer ob 20. uri.

Na festivalu »Opatija 62« izvajajo 18 zabavnih kompozicij, ki jih interpretirajo najbolj domači pevci ob sodelovanju zabavnega orkestra RTV Ljubljana. Najboljše kompozicije bodo sprejele nagrade jugoslovanske televizije v znesku 600.000 dinarjev. O vseh kompozicijah pa bodo izšle tudi notne izdaje in plošče.

Jugoslovanska socialistična praksa pri reševanju problemov narodnih manjšin

Sprejemajo se vloge v italijanščini in se nanje ne glede na izrecno zahtevo vlagatelja odgovarja dvojezično. Podobno je na ostalih področjih, kjer žive narodnostne manjšine.

Seveda je dosledno izvajanje dvojezičnosti združeno z vrsto težav in stroški, zlasti zaradi pomanjkanja ustreznih uslužbencev. Tako je praksa dokaj neenotna, njen cilj pa je vedno, da se čim bolj omogoči pripadniku manjšine uporabljati materinski jezik. Podrobneje je dvojezično uradovanje pravno regulirano le v Avtonomni oblasti Kosovo-Metohija s posebnim napotilom, ki določa: vsi pravni akti organov oblasti se sprejemajo in objavljajo v srbskem in šiptarskem jeziku; odbornikom šiptarske nacionalnosti se dostavlja gradivo za seje v šiptarskem jeziku; zapisniki so v obeh jezikih; javno tožilstvo in sodišča so dolžna sodbje in obtožnice vračati v materinskem jeziku; šiptarji smejo vloge predlagati vsem organom v šiptarskem jeziku; gospodarske organizacije morajo akte splošnega značaja objavljati v obeh jezikih.

Kako dosledno je prizadevanje, da bi omogočili pripadnikom manjšin, da uporabljajo lastni jezik, je vidno ne le iz ukrepov in predpisov držav-

1. do 6. razred osnovnih šol. PREŠERNOVA DRUŽBA pripravlja v žepni zbirki roman »Silja«, ki ga je napisal finski Nobelov nagrajenec Franc Eemil Silanppää; LIPA v Kopru pa je razposlala »Pustolovske zgodbe Jacka Londona«, ki jih je uredil Irving Shepard ter Stephana Birminghama mladinski roman »Mladi gospod Keefe« z opisi lepote Kalifornije, Nevade in Squaw Valleya.

Pri POMURSKI ZALOŽBI je izšlo delo madžarskega pesnika, pisatelja in dramatika Ilješa Cjule »Ljudstvo s puste« z motivi iz življenja madžarskih kmetov po osvoboditvi leta 1848 ter zgodovinski roman »Med dvema svetovoma« iz pod peresa Oskarja Hudalea.

Poleg teh najnovejših novosti na slovenskem knjižnem trgu je pred poletnimi počitnicami izšla vrsta novih knjig leposlovne, vzgojne, strokovne in gospodarske vsebine. Ljubitelji knjig in lepega branja imajo spričo tega sedaj, ko postajajo večeri daljši, zelo pestro izbiro na razpolago.

JUST KOŠUTA

tržaški gledališki umetnik je umrl

V nedeljo je v Trstu umrl Just Košuta, dolgoletni tržaški gledališki umetnik, igralec in režiser, ki ga niso poznali le primorski Slovenci, temveč tudi Maribor, Ljubljana in Beograd.

Just Košuta je bil star 64 let, gledališki umetnik pa je bil od leta 1920, ko ga je Hinko Nučič angažiral za Narodno gledališče v Mariboru. V Mariboru je Košuta ostal do leta 1923, nakar se je vrnil na Primorsko in tam od leta 1925 do 1927 vodil Ljudsko gledališče v Gorici, dokler italijanski fašisti niso razgnali še to kulturno žarišče primorskih Slovencev.

Od leta 1928 je Košuta skozi 5 let vodil samostojne potujoče gledališke družine (Soča, Istra), nekaj časa pa je bil tudi član Kolarčeve operete v Beogradu. Leta 1934 se je vrnil v Maribor, kjer je ostal do leta 1941, ko je pred Nemoi ubežal k ljubljanski Drami. Tam so ga 1943 fašisti aretirali in zaprli.

Leta 1945 se je takoj priključil ansamblu Slovenskega narodnega gledališča za Trst in Primorje ter bil njegov član do leta 1948 in od 1956 do 1961, ko je bil upokojen. V času od 1948 do 1956 je Košuta v Trstu vodil Ljudski oder.

nih organov, temveč si za to prizadevajo tudi družbeno-politične organizacije, zlasti ZKJ. V sklepih Izvršnega komiteja CK ZKJ iz leta 1959 o problemih narodnostnih manjšin je poudarjeno, da »se je treba vztrajno in sistematično truditi, da bi vzgojili kvalitetni uslužbenki aparat iz vrst narodnostnih manjšin... zagotoviti, da bi se naučili manjšinskih jezikov, tudi drugi uslužbenci v mešanem območju«. Več pozornosti naj bi se posvetilo »dvojezičnosti v nekaterih organih in ustanovah, kot so: sodstvo, tožilstvo, ljudski odbori in drugo«.

IV.

Šolstvo v materinskem jeziku je izrednega pomena za pripadnike narodnostnih manjšin, saj je prav izobrazba v lastnem jeziku prvi pogoj kulturne rasti in ohranitve narodnostne manjšine.

V času od osvoboditve do leta 1958 so bile v Jugoslaviji klasične manjšinske šole, kjer je bil pouk v jeziku manjšine, jezik večine pa le učni predmet. Temeljile so te šole na posebnih navodilih iz leta 1945, ki jih je izdal Privremeni prosvetni savez Ministrstva prosvete. Vendar se je s časom pokazala pomanjkljivost teh šol, ker se pripadniki manjšin niso

5 zadosti naučili jezika dotične republike. S tem se jim je otežilo, da bi se uveljavili izven domačega kraja, težko so nadaljevali študij, zato so se raje vpisovali v večinske šole.

Pa tudi sicer niso te šole posebej prispevale k zblizjevanju mladine različnih narodnosti. Tako je že Splošni zakon o šolstvu poleg manjšinskih šol uvedel tako imenovane dvojezične šole, v katerih poteka pouk v obeh jezikih, t. j. v jeziku dotične republike in jeziku manjšine, in sicer na področjih, kjer žive pripadniki manjšin skupaj z večinskimi narodom. Nekaj takih šol je začelo s poukom leta 1959 v Vojvodini in nekaj v Sloveniji (na področju, kjer žive Madžari). Uspeli so bili dobri, tako v pogledu zblizjanja obeh narodnosti, kot tudi pedagoško, otroci so se hitro naučili obeh jezikov. Zlasti pripadniki manjšine so bili zadovoljni, število učencev v teh šolah iz vrst manjšine, ki je prej upadalo, je znova začelo naraščati. Seveda je tudi s to novo obliko šole v FLRJ združena vrsta praktičnih težav, zlasti pomanjkanje učiteljev in primernih učbenikov.

Tudi že omenjeni sklepi Izvršnega komiteja CK ZKJ iz leta 1959 poudarjajo, da »tam, kjer so pogoji, je treba postopoma storiti še korak naprej pri organiziranju dvojezičnega šolstva, kar pozitivno vpliva na medsebojno spoznavanje in zblizje-

Nekaj besed o Zborniku slovenskih študentov na Dunaju

Ob 40-letnici Kluba slovenskih študentov na Dunaju (prej Klub koroških slovenskih akademikov na Dunaju) je izšel pričujoči zbornik, ki v prikupni opremi prica o življenjski sili slovenskih študentov na Dunaju, o njihovi tesni povezanosti z dogajanjem na Koroškem in njihovem zanimanju za narodno delo in manjšinsko problematiko.

V vodni besedi poudarja predsednik Kluba slovenskih študentov na Dunaju, F. Bister pomen naroda in domovine ter pripravljenost študentske mladine k zblizanju taborov in k sodelovanju vseh narodnih moči v interesu samoobrambe naroda. Prof. dr. Valentin Inzle k o odpiru v svojem uvodniku optimistične perspektive delovanja mlade študentske generacije. Vsekakor so pogoji dela, predvsem izobraževanja kot tudi sodelovanja z mednarodnimi študentskimi organizacijami na Dunaju ugodnejši kot na koroških tleh in je naloga naših študentov, da te možnosti izkoristijo. Dr. Franci Zwitter opozarja v svojem uvodniku na nujnost proučevanja družbene problematike. Pisec teh vrstic mu lahko pritrdi, da tudi današnja šola in današnja starejša generacija ne dasta mladini temeljnega vpogleda v družbeno dogajanje in tokove časa.

Uvodnikom sledi članek dr. Vinka Zwitterja, v katerem obuja spomine na delovanje Kluba med obema vojnama. Težave kluba po drugi svetovni vojni opisuje predsednik F. Bister ter nazorno prikazuje, v koliki meri je odvisno nemoteno delo Kluba od primernih prostorov in lastnega doma sploh. Seveda pa trenutna rešitev z domom »Korotan« ni dokončna in tudi ne najbolj idealna.

Pobvaliti je treba tudi Jožeta Wagoniga za njegov »Sprehod po dunajski univerzi«, ki lepo prikazuje prispevek Slovencev h kulturnemu in političnemu življenju v metropoli nekdanjega habsburškega imperija. Teden prispevek k koroški problematiki je članek Pavla Zdobca »Misli o ugotavljanju manjšine na Koroškem«, napisan z živo prizadetostjo, žal pa družbeno politični in družbeno kritični ter socialni aspekt tega zamotanega problema vse premalo pride do izraza.

Medtem, ko so doslej navedeni sodelavci zbornika koroški Slovenci (razen patra Tomažiča) prihaja avtor članka »Miselnja struktura slovenske povojne književnosti« Lev Detela iz Ljubljane in si je izbral Avstrijo za svojo novo domovino. Da sodeluje pri tej publikaciji, gotovo ne moti nikogar, saj so preimenovali Klub koroških slovenskih akademikov na Dunaju v Klub slovenskih študentov na Dunaju in s tem odprli pot v Klub vsem slovenskim študentom. Nerazveseljen in vedno spet opažen pojav pa je, da ravno taki ljudje vnesejo v sicer tako zaželeno in pozitivno delo mladih koroških sil stvari sami nekoristno polemiko proti matični državi in njeni kulturni politiki. Ne v toliko polemika sama, o

katere »tehtnosti« bodo prav gotovo spregovorili strokovnjaki, kot dejstvo, da je jo pričel Zbornik slovenskih študentov na Dunaju, je resen simptom na Koroškem še ne docela premagane bolezni vpreganja manjšine v idejo »revizije« družbenega sistema v matični državi. Iz teh vidikov bi bilo boljši, če bi bil ta članek izšel v časopisu ali listu, ki si je to »revizijo« izbral za nalogo.

Člankom in razpravam sledi leposlovni del ter poročila o klubskih sestankih študijskega leta 1961/62, iz katerega je razvidno živahno klubsko delo. Zbornik slovenskih študentov na Dunaju je izvenšši Detelovo polemiko ter medli leposlovni del v glavnem dostojna počastitev 40-letnice Kluba slovenskih študentov na Dunaju in izraz življenjske sile koroških Slovencev.

-nik.

Salzburg spet univerzitetno mesto

S 1. oktobrom 1962 je stopil v veljavo zakon, s katerim je bilo obnovljeno državno vseučilišče v Salzburgu, ki je bilo ukinjeno leta 1810. Zakon predvideva v Salzburgu polno univerzo, se pravi tako, ki bo imela 4 fakultete.

Poleg že obstoječe katoliške teološke fakultete bo najprej ustanovljena filozofska fakulteta z 18 stolicami. Njena ustanovitev je predvidena s študijskim letom 1963/64. Za razvoj fakultete so predvidene tri etape. V vsaki etapi bo fakulteta dobila po 6 stolic. Tako bo 1965 fakulteta popolna.

Ustanovitev pravne in medicinske fakultete sta predvideni šele pozneje. Verjetno bo do njihove ustanovitve prišlo šele leta 1966. Vsekakor za njuno ustanovitev potrebni zakon še ni sklenjen. Izgleda pa, da bo že s študijskim letom 1964/65 salzburska univerza dobila inštitut za telesno vzgojo.

„Letošnji salzburski festival“

Pod »em naslovom je zadnji »Naš tednik — Kronika« (štev. 39 od 27. 9. 1962) prinesel opis letošnjih salzburskih slavnostnih iger. Ko sem pričel ta opis brati, sem imel občutek, da sem nekaj podobnega že bral. Iskal sem in listal ter končno našel v zadnji številki štirnajstnevnik »Razgledi« (štev. 18 od 22. 9. 1962) isti naslov na članku, ki ga je napisala Zorka Bradač. Tudi vsebina je bila dobesedno ista, le da je Tednik izpustil nekaj odstavkov in stavkov ter uvod in zaključek članka.

To sicer ni nič hudega in Tedniku bi tega tudi ne zamerili, če bi ob koncu svojega prepisa ali izvlečka navedel to, kar se spodobi, namreč vir, iz katerega je članek povzel. Tega bi res nikogar ne trebalo biti sram.

zikov in da se enakovredno seznanijo z glavnimi pridobitvami zgodovine in kulture obeh narodov«. Zakon tudi določa, da izdatke teh šol, ki presegajo raven izdatkov za ustrezno vrsto drugih šol na istem območju (redne izdatke krije občina oz. okraj), krije sklad za šolstvo LRS. V letu 1961 n. pr. je samo svet za šolstvo LRS odobril naslednje zneske: italijansko šolstvo v LRS — 32.421.000 dinarjev, madžarsko šolstvo v LRS — 14.077.000 dinarjev.

Iz načela, da naj bo mešano področje dejanski most med sosednimi narodi, izhaja tudi pouk italijanščine na slovenskih šolah v Kopru.

Kot že rečeno, se zakon, ko govori o šolstvu italijanske manjšine v koprskem okraju, v glavnem drži določb Posebnega statuta. Ker je šolstvo v pristojnosti republik in zvezni splošni zakon o šolstvu daje le načelne smernice, je verjetno, da ostale republike ne bodo tako dosledno uvedle dvojezičnega šolstva, ker marsikje zanj niti ni pogojev. Tako je n. pr. LR Srbija z zakonom o manjšinskem šolstvu (leta 1960) predvidela dvojezične šole in klasične manjšinske šole. Po obsegu je manjšinsko šolstvo v FLRJ v primeri s staro Jugoslavijo silovito naraslo in je v šolskem letu 1958/59 obsegalo:

(Nadaljevanje prihodnjič)

Franc Prušnik

petinsedemdesetletnik

Te dni, bilo je 2. oktobra, je Franc Prušnik, Wölfler oče pri vsej duhovni čistosti in svežosti praznoval 75-letnico svojega življenja. Njegovo življenje je bilo in je delaven dan, ki je bil vedno posvečen skrbi za družino in našim gospodarskim in kulturnim potrebam in organizacijam. Jubilant Prušnik je rojen naraven organizacijski talent ter so uspehi njegovega dela vidni in trajni.

Rojen je bil v Solčavi. Leta 1897 je njegov oče kupil Wölfler kmetijo v prekrasni romantični legi strmega Lobjnika. Naslednik je postal sin France in je pozneje ustanovil na tej domačiji družino. Kupljena domačija je bila zanemarjena, poslopje pol podrti. Novi lastniki pa so iz puše zgradili idealno manjše kmečko gospodarstvo ter kmetijo vzorno uredili. Ob neki priložnosti je tudi strokovni uradnik pri takratnem deželnem kulturnem svetu (Landeskulturrat) ing. Liebscher priznal: Wölfler je ena manjših kmetij, toda najbolj urejena v okolici. Okoli hiše so negovane trate in sočni travniki ter polja, vrsta lepo gojenega sadnega drevja. Zelo skrbno in razumno negovana stroka pri Wölflu je brez dvoma tudi napredno čebelarstvo. Ustrezno čebelnjak je naravnost dika v tem prirodno divnem kraju. Seve so si morali Wölflerji z napornim delom prideliti potrebna sredstva, da so kmetijo spravili na tako lepo višino.

Ze jubilarov oče je ljubil in razumel glasbo. Bil je muzikant. Veselje do glasbe je imel tudi sin France. S 16. letom je dobil prvo harmoniko, h čemer mu je nesebično pomagal prijatelj Miha Jerlih, ki je cenil njegov muzikalni talent. France Prušnik je po prvi svetovni vojni ustanovil močno glasbeno kapelo, katere kapelnik je bil sam. Godba si je osvojila priznanje ter je zaslovela po vsej okolici.

Kljub trdim eksistenčnim pogojem je Franc Prušnik žrtvoval in vedno našel čas za delo na kulturnem, socialnem in gospodarskem področju našega ljudstva. Vedno se je držal načela: Pomagajmo si sami! Ni se strašil nobenih poti, žrtvoval je večerne ure in vse praznike pri prizadevanjih za naše skupne koristi. Prehodil je peš vso okolico, pridobil somišljenike in sodelavce in to z velikim uspehom.

Leta 1907 je bil med pobudniki in ustanovitelji Slovenskega prosvetnega društva v Železni Kapli. Z najboljšim sodelavcem Vinkom Pečnikom, danes Bicljevem očetu v Rutah pri Šmihelu, sta takorekoč iz nič postavila temelje slovenskemu kulturnemu gibanju v domači okolici.

Z rajnim Antonom Grilom, kmetom Jegartom, sta posvečala posebno pozornost sadjarstvu. Prirejala sta sadjarske tečaje, kjer je Franc Prušnik posredoval svoje izkušnje in dognanja iz sadjarstva predvsem kmečki mladini. Leta 1907 je tudi iniciativno sodeloval pri ustanovitvi čebelarskega društva, katerega predsednik je postal leta 1909.

Njegovo delo je tudi lovska zadruga, ustanovljena leta 1909, katere velika usluga je, da je prišel lov v kmečke roke. Med drugim so si kmetje iz lovskega prispevka nabavili dva stroja za čiščenje žita. Oče Prušnik je še danes navdušen lovec in velik ljubitelj narave.

Leta 1932, v dobi začetka hude gospodarske stiske, ko je šlo bolj in bolj za potrebo samopomoči v skupnosti, so v Železni Kapli ustanovili Kmečko gospodarsko zadrugo, ka-

V nedeljo:

Volitve v celovški mestni občinski svet

Če bi bilo res, kar obljublja stranke, ki agitirajo in se potegujejo za glasove volivcev v mestni občinski svet, potem se bo po nedelji za vse Celovčane začela čudovito lepa doba življenja. To pa brez razlike skupine, ki bo prevladovala v občinski upravi. Obljube kričijo iz neštetihih plakatov vseh strank v debelih in nabreklih šlagarjih. Zadovoljili bodo vse, ki na primer iščejo stanovanja, oziroma morajo še prebivati v razpadajočih barakah, bolj kot doslej bodo skrbeli za stare in onemogle, postavili jim bodo idealen dom, s silnim tempom bodo gradili stanovanjske hiše, šole in zavetišča ter skrbeli za otroke, gospodinjice, delavce in nameščence, skratka za vse plasti prebivalstva. Cene potrošniških dobrin bodo padle, uredili bodo ceste, ustvarili bodo v Celovcu paradiž in vse to nesebično, samo penziji za mestne svetnike bodo verjetno ostali. Nekateri "zlobni" ljudje pravijo in pripisujejo kandidatom, da se zaradi penzijovon tako živčno borijo za mestne stolčke.

Po plakatih in propagandnih letakih je podoba, da so pred volitvami v Celovcu vsi proti vsem. Kaže pa, da vsa ta papirnata propaganda mase volivcev ne razvema. Po gostinskih prostorih in drugih zbirališčih ni slišati razburljivih predvolilnih scen. Vsi vedo, da se takšna burka ponavlja pred vsakimi volitvami. Vendar se je pri teh volitvah razplamtela do viška, predpostavljamo v vrhovih strank, ter je predvsem pri ÖVP in tudi KPÖ zavzela živčno, naravnost histerično in ogabno osebno obliko. Ljudje pa pravijo, da škoda denarja ki ga mečejo za reklamo.

Hude porodne bolečine je imela ÖVP pri sestavi kandidatne liste, kjer so kandidate premikali po lestvi v ospredje in nazaj, kar je razumljivo zelo razburjalo njihove pristojne. Potem so iztuhotali pošvedran čevlji, s katerim so "okrasili" plakatne deske po mestu s vprašanjem, koga čevlji žuli... Po drugih plakatih kričijo: nobenga koraka na levo!

KPÖ apelira na plakatih: kdor premisli, voli FPÖ; na drugem mestu pa pravi, da so te volitve kot insceniran volilni barometer, ki bodo vplivale na usodo vse Avstrije. Pač, volivci bodo premislili in ne bodo preveč nasedali širokoustnemu stranke, ki je, kakor vse kaže, nastavek "partaje" temnega rjavega spomina.

SPÖ se drži v zmernih sferah in pravi da hoče tudi v bodoče vse za Celovec ter prikazuje uspehe, ki jih je v tej legislaturi res tudi realiziral. Vsakdo pa ve, da je potreb

tere pobudnik in duša je bil prav tako Franc Prušnik.

Le v utrinkih in kratkih odlomkih moremo zajeti veliko, mnogostransko delo, spremljeno z lepimi uspehi, ki ga je naš jubilar storil v korist in blaginjo slovenskega prebivalstva v okolici.

Kljub temu, da jubilar ne pozna narodnega šovinizma in ima med pametnimi nemško govorečimi in mislečimi sodeželani dobre prijatelje, so ga kratkovidneži tudi sovražili in preganjali. Dejal pa je: kdor nima sovražnikov, ni kdove kaj vreden človek, vsaka dobra stvar najde tudi sovražnike in kdor ima sovražnike, najde na drugi strani tudi dobre in zveste prijatelje.

Ze prve dni, ko so dobili moč Hitlerjevi pajdaši, so ga z Jurijem Tavčmanom, ki je bil pozneje obglavljen, zaprli in dolžili nerednosti pri zadrugi, kar pa se je izkazalo kot zlonamerno podtikavanje. Pozneje je bil izpelnjen v še po njegovi vrnitvi so ga pred leti nepoznani zlikovci zahrbtno pobili na tla in hudo poškodovali.

Aprila leta 1942 so Prušnikovo družino, očeta Franca, ženo in vnuka Vladimira izselili ter vlačili po taboriščih v tujini in Frauenaurachu, Eichstättu, Rebdorfu in Amstbergu. Sin Karel, po vsej Koroški in preko meja poznan pod partizanskim imenom Gašper, je šel v partizane in svoje najboljše doprinesel k iztrebljanju nacističnega nasilja z naše zemlje, za lepše in pravičnejše življenjske pogoje slovenskega ljudstva in neposredno za zopetno vzpostavitev neodvisne demokratične Avstrije.

Čestitkam, ki jih je ob častnem življenjskem jubileju deležen naš spoštovani jubilar Franc Prušnik, zelo pristočno od svojih dveh otrok, trinajst vnukov in petih pravnukov, se z najboljšimi željami za zadovoljno in srečno bodočnost pridružujemo številni njegovi znanci in prijatelji ter vsi koroški Slovenci.

še veliko, ki jih je mogoče le postopoma in z vztrajnim delom uresničevati.

Za pojačeno zastopstvo v novem občinskem odboru se poteguje tudi KPÖ.

Nad 37.000 volivcev bo v nedeljo odločalo o novem mestnem občinskem svetu, seve če bo volilna udeležba stoodstotna. Volilna pravica je važna zadeva vsakega občana, ker vsak glas enako velja in enako tehta. V nedeljskih nočnih urah bo nestrpno pričakanje volilnih strank rezultatov volilnega uspeha utešeno, kar bo vzbujalo lahko zadovoljstvo, lahko pa tudi razočaranje. Vse pa kaže da se veliko ne bo premaknilo ker ljudje so po večini strankarsko opredeljeni. V ponedeljek bomo res zvedeli, "kje in koga čevlji žuli".

Splošna kritika odnosov ordinariata do koroških Slovencev

Po stvarni kritiki odnosov ordinariata do koroških Slovencev in njegovega nerazumevanja naših narodnostnih teženj po predsedniku Slovenske prosvetne zveze na proslavi 50-letnice SPD "Bilka" v Bilčovsu je bilo tudi na Slomškovi proslavi v Šmihelu govora o tozadevnih spremembah pred 100 leti in danes in med drugim povedano: "Slomškovi predstojniki so njegovo ljubezen do materinega jezika hoteli vcepiti tudi v srca slovenskih bogoslovcev in so mu ukazali učiti sošolce slovenskega jezika, da bi narodu, iz katerega so izšli, v njegovem jeziku posredovali verske resnice.

Prilike, v katerih živimo danes, so se po sto letih zgodovinskega razvoja pri nas bistveno spremenile. Tako imamo do cerkve in države v zvezi z našim narodnim obstojem kardinalne želje in zahteve. Zastopamo stališče, da ima vsak otrok pravico posredovanja verskih resnic v materinem jeziku. Za upoštevanje tega načela se bomo zavzemali dosledno tudi v bodoče."

Narodni svet koroških Slovencev pa je na svojem nedeljskem občnem zboru po nedvoumni kritiki gotovih ukrepov ordinariata sklenil poslati posebno delegacijo k škofu, da mu objasni nevzdržni položaj in ga opozori na slovesne obljube, ki jih je tozadevno dal svojačasni delegaciji, ne da bi se medtem kaj spremenilo.

Končno je slišati, da je že delj časa tudi posebna prižoba glede odnosov celovškega ordinariata do koroških Slovencev pri kuriji v Rimu.

*

Radovedni smo, če bo "Volkszeitung" tudi iznašanja pri Sv. Katarini in na občnem zboru Narodnega sveta koroških Slovencev označila kot komunistične hujskaške tirade in te ukrepe imenovala žalitev Cerkev. Ne bi se čudili, saj ji je vsaka laž prav, če gre proti upravičenim težnjam koroških Slovencev. Verjetno pa bo zaradi volitev v tem primeru enkrat molčala.

Pogorje pri Ločah

V bolnišnici v Beljaku je minulo nedeljo umrl Valentin Tarmar, p. d. Zlan v Pogorjah. Pokojnega, ki je dosegel starost 65 let, so prepeljali na dom v hišo žalosti, kjer so ga položili na mrtvaški oder. Od umrlega vaščana in soseda se je hodila poslavljati vsa bližnja in daljna okolica.

Pokojni Valentin Tarmar je bil kmet in mu je bilo delo na domačiji in skrb za obstoj in napredek gospodarstva ter blaginja svojih dragih svojcev srčna zadeva. Vzorno je vodil in izboljševal svoje kmetijstvo, čemur je posvetil vse svoje sposobnosti v ljubezni do domače rodne zemlje. Zaradi svoje pridnosti, poštenja in lepih odnosov do sosedov je užival spoštovanje pri vseh, ki so ga poznali.

Po svojem odkritem značaju se je pokojni Valentin Tarmar vedno zavedal pripadnosti k naši širši slovenski družini na Koroškem, ljudstvu slovenske besede, ki se mora še vedno boriti in potegovati za pravice, ki so vendar zasidrane v prirodnih in državnih postavah tudi za koroške Slovence.

Dejavna zavest slovenski narodni pripadnosti mu je nakopala sovražnike. Nacistični nasilniki so leta 1942 tudi Zlanovo družino brezsrčno iztregali od ljubljene domačije ter jo izselili v mrzli tuji svet. V taboriščih Hagenbüchach in Hesselbergu je Zlanova družina delila z drugimi sotrpini usodo hudih in žalostnih časov pregnanstva in brezdomstva, ljudi oropanih rodne doma, ponižanih in razžaljenih. Hudo in brezupno je bilo, toda vera v zmago resnice in pravice je bila v izseljenških vrstah živa in krepka in prišel je čas, ko so se mogli preživeli vrniti na svoje izmučene in od tujeve izkoriščane domove. Vsa družina, oče Valentin, žena Roza, hčerki Marija in Lojzka ter sin Foltej, je bila v izseljenških taboriščih.

Pokojni Zlan je razen svojega marljivega dela na kmetiji radevolje in iz globokega prepričanja posvečal svoje sposobnosti tudi koristnim našim ustanovam. Našli smo ga lahko predvsem pri sodelovanju v našem združenstvu. Kot razgledan kmet je vedel, da je združenstvo endinstvenega pomena za obstoj in krepitev malih eksistenc, v našem primeru našega srednjega in malega kmeta, obrtnika in delavca. Dolgo vrsto let je deloval kot odbornik pri Hranilnici in posojilnici v Štebnu in kot odbornik pri Kmečko gospodarski zadrugi Brnca. Poleg tega je sodeloval tudi pri mnogih drugih naših skupnih organizacijskih prizadevanjih. Pokojni je bil korenina, poštenjak in značaj.

V sredo, 3. oktobra, smo preminulega spremili na njegovi zadnji poti na pokopališče v Ločah, kjer smo njegove telesne ostanke izročili domači materi zemlji k večnemu počitku. Ogromna množica žalih gostov je prisostvovala pogrebnim svečanostim in s tem izpričala svojo ljubezen in spoštovanje do blagega pokojnika in hkrati globoko sočustvovanje s hudo prizadeto Zlanovo družino. Številno vencev in mnogo cvetja je pokrilo svežo gomilo blagega pokojnika. Med temi je položila lep venec na njegov grob tudi Zveza slovenskih zadrug, venca pa sta položili tudi domači zadrugi hranilnica in posojilnica Šteben in kmečko gospodarska zadruga Brnca. Predsednik Zveze slovenskih izseljencev Lovro Kramar se je v imenu še živih izseljenških sotrpinov poslovil z lepimi besedami od pokojnika.

Valentina Tarmara bomo ohranili v trajnem lepem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše srčno sožalje.

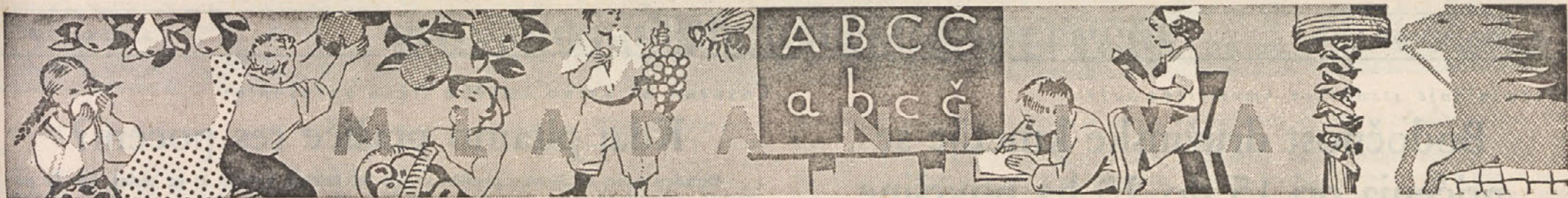
Igralska družina „oder mladja“ bo v nedeljo, dne 14. oktobra 1962 prvič nastopila v Modri dvorani Doma glasbe v Celovcu. Uprizorila bo ob 2. uri popoldan dramski polzkuš koroškega Slovence Bora Kostanka „Mrtvo oznanilo“.

Bilčovs

Zadnjo nedeljo v septembru sta pri nas v Bilčovsu obhajala poročno slavlje gosposdična Jelka Subert in gospod ing. Marijan Reichmann. Starši ženina so koroški rojaki. Mladi par si je zaradi tega želel med koroškimi svojci doživeti in preživeti dan svoje poroke. Veselo razpoloženi so se zbrali svatje iz Ljubljane, kjer živi mlada poročenca. Prihiti so tudi svatje iz Železne Kaple, rojstnega kraja ženinove matere, pa tudi iz Bilčovsa, kjer je bil pri p.d. Linčiju na Moščenici doma že pred desetletji leti umrl ženinov oče dr. Blaž Reichmann. V Linčijevi hiši so došle goste prijazno sprejeli ter jih pogostili. Nato so se z vrsto avtomobilov peljali v Bilčovs, kjer je cerkvene poročne obrede opravil ženinov bratranec župnik Rudolf Šafar.

V Miklavževi gostilni pa se je potem razvilo veselo ženitovanje ob pesmi, godbi in vrsti domačih običajev, kakor je bila šega ob italikih priložnostih iz rodu v rod. Vsi gostje, bodisi mladi ali stari, so bili veseli in zadovoljni.

Mnogim čestitkam, ki jih je bil ob tej priložnosti deležen mladi par, se pridružujemo tudi mi in želimo Jelki in Marijanu mnogo srečnih let na skupni življenjski poti.

Mihail Zoščenko:

NAJDBA

Nekoč sva z Leljo vzela škatlo od bonbonov in dala vanjo žabo in pajka. Potem sva to škatlo zavila v čist papir, jo povezala z lepo modro vrvico in vrgla omot na hodnik, na drugo stran našega vrta. Kakor da bi bil kdo mimogrede izgubil kupljeno stvar!

Ko sva položila paket k stopnicam, sva se z Leljo skрила v grmovje našega vrta in dušič se smeha, sva čakala, kaj se bo zgodilo. Mimo je prišel pešec.

Ko je zagledal naš paket, se je seveda ustavil in si ves vesel od zadovoljstva meč roke. Kako bi tudi ne bil vesel: našel je škatlo bonbonov — kaj takega se na tem svetu ne dogaja tako pogosto.

Z Leljo sva prenehala dihati in sva gledala, kaj se bo zgodilo.

Mož se je sklonil, vzela paket, ga naglo razvezal, ko pa je ugledal lepo škatlo, je bil še bolj vesel.

Odprl je pokrov. Naša žaba pa, ki se je bila naveličala ždeti v temi, je skočila iz škatle ravno njemu na roko.

Od presenečenja se je ustrašil in vrgel škatlo daleč proč.

Vtem sva se z Leljo začela tako smejati, da sva se valjala po travi.

Smejala sva se tako naglas, da se je tisti možak okrenil proti nama. Ko pa naju je za plotom zagledal, je takoj vse razumel.

V trenutku je pritekel do ograje, jo preskočil in jo ubral proti nama, da bi naju naučil kozjih molitvic.

Z Leljo sva pobegnili.

Vrskaje sva dirjala čez vrt domov.

Toda jaz sem se spotaknil na gredi in se položil v travo.

In tako me je možak pošteno potegnil za uho.

Zakričal sem na ves glas. Toda možak, ki mi je dal še dve zausnici, se je iz vrta mirno odstranil.

Zaradi krika in vika so pritekli najini starši.

Držeč se za zardeli uhelj in stokajoč sem šel s starši in jim potožil, kaj se je zgodilo. Moja mama je hotela poklicati vratarja, da bi z njegovo pomočjo ujeli možaka.

In Lelja je šla po vratarja. Toda tata jo je ustavil. Rekel je njej in mami:

— Ne kliči vratarja. Tudi možaka ni treba loviti. Seveda ne gre za to, da je potegnil Minjka za uhelj, ker bi namesto njega, bogme, to storil jaz.

Ko je slišala te besede, se je mama nad tatom zjezila in rekla:

— Ti si strašen sebičnež!

Z Leljo sva se tudi razjezila nad tatom, toda rekla mu nisva nič. Samo uhelj sem premel in se zjokal. Tudi Lelja je zastokala. Tedaj pa me je mama prišla za roko in rekla tatu:

— Namesto tega, da se poteguješ za tistega možaka in s tem povzročaš, da otroci jokajo, bi bilo bolje, da pojasniš, kaj je slaba

bega na tem, kar sta počela. Jaz ne vem, ker vse to presojam kot nedolžno otroško zabavo.

Toda tata ni odgovoril nič. Le rekel je:

— Ko bodo otroci odrasli, bodo nekoč sami spoznali, zakaj je to slabo.

In tako so minila leta. Minilo je pet let. Nato je minilo deset let. Potem je minilo dvajset let, in jaz sem iz majhnega fantka postal mlad študent, ko sem imel približno osemnajst let.

Razume se, da sem pozabil celo pomisliti na ta dogodek. Takrat sem imel v glavi zanemivejše misli.

Toda kaj se je nekoč zgodilo?

Spomladi, po končani šoli, sem potoval na Kavkaz. V tistih časih so mnogi študenti poleti prevzemali kako zaposlitev in odšli kamorkoli. Tudi jaz sem bil prevzel službo — kontrolorja v vlaku.

Bil sem reven študent brez denarja. Dobil sem vozni listek za na Kavkaz, poleg tega pa bi sprejemal še plačo. Tako sem prevzel to službo in odpotoval.

Prispel sem najprej v mesto Rostov, da grem v upravo in tam prejmem denar, dokumente in kličče za prešipavanje listkov.

Toda naš vlak je imel zamudo. Namesto jutraj, je prispel ob petih zvečer.

Svoj kovček sem dal v garderobo. S tramvajem pa sem se peljal do pisarne. Prispel sem tja. Vratar mi je rekel:

— Na veliko žalost, zamudili ste, mladenič. Pisarna je že zaprta.

— Kako to, sem rekel, zaprta. Danes moram dobiti denar in potrdilo.

Vratar je rekel:

Vsi so odšli. Pridite pojutrišnjem.

— Kako to — sem rekel — pojutrišnjem.

Bolje bo, da pridem jutri.

Vratar je zopet odgovoril:

— Jutri je praznik, pisarna ne dela. Pridite pojutrišnjem in dobili boste vse kar potrebujete.

Šel sem na ulico. Ustavil sem se. Nisem vedel, kaj naj storim.

Pred menoj sta bila dva dneva. Denarja v žepu nisem imel — ostale so mi tri kopejke. Tuje mesto — nihče me ni poznal. Kje naj bi se namestil — nisem vedel. In kaj naj bi jedel — nisem vedel.

Pohitel sem na kolodvor, da vzamem iz svojega kovčka kako srajco ali brisačo in ju prodam na trgu. Toda na kolodvoru so mi rekli:

— Preden vzamete kovček, morate plačati garderobo, potem ga pa vzemite in delajte z njim kar hočete.

Razen treh kopejk nisem imel nobenega denarja več, zato nisem mogel plačati garderobe. Šel sem na ulico še slabše volje.

Zdaj se v mestu ne bi izgubil. Takrat pa sem se zelo ustrašil. Šel sem. Vlekel sem se po ulicah žalosten in nisem vedel ne kod ne kam.

Ko sem tako hodil po ulici, sem nenadoma na hodniku zagledal: kaj je to? Majhna, plišasta denarnica. Videti ni bila prazna, temveč nabita z novci.

Za trenutek sem se ustavil. Misli, vsaka lepša kot druga, so mi šinile v glavo. V mislih sem se že videl v mlekarni s skodelico kave. Nato pa v gostilni na postelji s tablico čokolade v rokah.

Približal sem se denarnici. Stegnil sem roko. Toda v tem se je denarnica (ali pa se mi je tako le zdelo) od moje roke nekoliko premaknila.

Zopet sem stegnil roko in že sem hotel denarnico zgrabiti. Toda zopet se je od mene odmaknila, in sicer precej daleč.

Ne da bi se česa nadejal, sem zopet stopil

proti denarnici.

Nenadoma pa je bilo izza vrtna ograje slišati otročji smeh. In denarnica, ki je bila privezana na niti, je zopet izginila s hodnika.

Stopil sem k ograji. Nekaj otrok se je dobesedno od smeha valjalo po tleh.

Hotel sem planiti nadnje in sem že zadel ob ograjo, da jo preskočim. Toda v tem trenutku mi je šinil v glavo že davno pozabljen prizor iz mojega otroštva.

In tedaj sem strašno zardel. Stopil sem od ograje. Prav počasi sem šel dalje.

Otroci! V življenju vse mine. Minila sta tudi tista dva dneva.

Zvečer, ko se je zmračilo, sem šel iz mesta in sem na polju zaspal v travi.

Zjutraj sem vstal, ko je vzhlo sonce. Kupil sem si za tri kopejke pol kilograma kruha, ga pojedel in se napil vode. Ves dan, do večera, sem blodil po mestu brez cilja.

Zvečer sem šel zopet na polje in tam prenočil. Le da je bilo to pot huje, ker je deževalo in me je opralo, da sem bil moker kot miš.

Drugega dne zarana sem že stal na kolodvoru in čakal, da so odprli pisarno.

In glej, bila je odprta. Ves blaten, zdelan in moker sem vstopil.

Uradniki so me gledali nezaupljivo. Spočetka mi niso hoteli dati denarja in dokumentov. Naposled pa so mi jih le dali.

In kmalu sem srečen in vesel odpotoval na Kavkaz.

Skodelica smetane

Pri sosedovih so imeli Mihca in Anico. Bila sta prava nasprotja. Anica je bila dobrega srca. Stori bi vse za svojega bratca. Bila bi pripravljena sprejeti tudi kazen, da bi rešila njega. Mihec je bil čisto drugačen. Vedno je naredil kaj narobe, krivdo pa je zvalil na Anico.

Mama je to bolelo. Ni vedela, kako bi odvadila Mihca te grde navade.

Nekega dne je postavila na polico skodelico smetane in skrivaj opazovala. Mihec je bil sladkosneden otrok in je smetano hitro popravil. Ko je mama vprašala, kje je smetana, je Mihec takoj pojasnil: »Anica jo je snedla.« Pristavil je še: »Jaz smetane ne maram.«

Mama je vedela, da Mihec laže, vendar je poklicala Anico in ostro vprašala: »Anica, zakaj si pojedla smetano?« Anica je takoj vedela, da ji je to presenečenje spet pripravil Mihec in je dejala: »Veš, mamica, tako jo imam rada, pa sem hotela samo malo pokusiti in sem snedla vse.«

Mama je razumela Aničino dobrodušnost, vendar je sklenila, da bo Mihca kaznovala za laž.

Drugi dan je prinesla skodelico smetane in rekla Anici: »Prinesla sem ti smetano, ker jo imaš tako rada.« »Kaj pa Mihec,« je vprašala Anica. »Mihec smetane ne mara,« je odgovorila mama. Mihec se je spomnil prejšnjega dne in razumel materine besede. Sklenil je, da ne bo mame nikoli več nalagal.

Bogataš in svetilka

Bogat trgovec se je vračal iz mesta domov. Bila je že noč in taka tema, da nisi videl nosu pred seboj. Pot je bila slaba in nevarna. Na eni strani ceste se je širilo močvirje, na drugi strani pa je bilo samo trnje. Bogataš je nosil v roki svetilko in si svetil.

Tedaj je za seboj zaslišal korake. Ozrl se je in videl, da gre za njim revež, premrl in premočen. Siromak ni imel svetilke in je tipal stopinje, kalikor mu je kazala smer bogataševa svetilka. Bogataš pa se je zadržal nad njim:

»Capin, ne hodi za menoj. Svetilka je moja, zato tudi njena luč sveti samo meni!«

Siromak je obstal. Rekel ni niti besede. Pustil je bogataša, da je odšel naprej, sam pa je ostal zadaj. Toda spregovorila je svetilka sama: »Človek hudobni, jaz sejem svetlobo na vse strani in rada svetim vsem ljudem. Tudi ti uživaš mojo dobroto. Zakaj je ne privoščiš tudi drugim!«

Bogataš pa je zakričal:

»Moč! Svetila boš samo meni! Capin pa naj si zlomi vrat!«

Komaj je to izgovoril, mu je spodrsnilo in je padel v močvirje pod cesto. Svetilka je ugasnila in bogataš je zakričal:

»Na pomoč! Na pomoč! Človek neznani, reši me! Utapljam se!«

Toda siromak, ki je zaostal daleč za njim, ga ni slišal. Tako je hudobni bogataš utonil.

dan s tišino se počuti tudi sam kakor v dobri trdnjavi, na varnem in zavarovan, daleč od vsega omahovanja in dvomja, z jasnimi nalogami pred seboj. Od rokopa in načina izražanja pa do misli, ki jo pove, do čustva, ki ga vodi, ga vse veže z veliko cesarsko in kraljevsko vojsko, z nečim čvrstim, trajnim in varnim, na kar se človek lahko zanesa in v čemer se lahko izgubiš hkrati s svojimi osebnimi skrbmi in omahovanji. Ve in čuti, da tudi sam ni pripuščen naključju. Nad njim je dolga vrsta starešin in pod njim vrsta podrejenih. To ga nosi in podpira. Vse je prežeto in povezano z neštetimi pravili, tradicijami in navadami, vse je skupno in vse je predvideno, stalno, nespremenljivo in trajno dlje ko človek.

V takšni noči in takem kraju, kjer se vsak rešuje v svoji iluziji, ni večje sreče in ne lepšega pozabljenja. In von Mitterer piše vrsto za vrsto, polo za polo svoj veliki referat o strateških položajih Travnika in okolice, ki ga živ krst nikoli ne bo proučil; pod arhivskim prahom in z bogve čigavo parafo bo ostal zganjen v deviškem »fasciklu«, in bodo v njem rokopisi in papirji.

Von Mitterer piše. Noč beži jadrno. Težki službeni plašč greje hrbet, misel je budna, toda prevzeta v nečim, kar ne boli in kar pomirja, kar poganja nočne ure in pušča v človeku utrujenost, pa tudi prijetno občutje opravljene dolžnosti in dragoceno željo po spancu.

Tako piše polkovnik von Mitterer in ni utrujen, pred očmi se mu ne megli, črke mu ne plešejo, pač pa se mu zdi, da med pravilno pisanimi vrstami vidi druge vrste: v neskončnost postrojene množice mož v dobri opremi in svetlih cesarskih uniformah. Piše in se počuti svečano in mirno, kakor da dela v prisotnosti celotne oborožene sile, od vrhovnega komandanta pa do zadnjega slavonskega rekruta. Pa tudi ko se ustavi, dolgo zre svoj rokopis; ne

bere ga, pač pa ogleduje in se v njem izgublja in pozablja travniško noč in sebe in svoje v nji.

V tem prijetnem polsnu zdrznejo polkovnika drobni, ostrti koraki po dolgem hodniku. Bližajo se kakor grom iz daljave. Nenadoma se naglo odpro vrata. Razburjena in hrupno plane v sobo gospa von Mitterer. Tiisti hip se napolni soba z dihom nevihte, ozračje pa z jato nepovezanih in razdraženih besed, ki jih je žena začela bruhati že pri vratih in se mešano z udarci njenih peti po golem podu. Kakor se žena bliža, tako von Mitterer počasi vstaja in, ko se ona ustavi pri mizi, stoji von Mitterer že zravnčan pred njo. Brez sledu so izginili njegovi dobri in svežani trenutki. Vse je zbledelo in potemnelo in vse je izgubilo smisel, vrednost in pomen. Rokopis pred njim je postal ničvreden kos papirja. Vsa oborožena sila se je v neredu umaknila in splahnela v rdeč in srebrn oblaček. Oglosi se bolečina v jetrih, na katero je bil pozabil.

Pred njim stoji sedaj Ana Marija, ga gleda s srditim pogledom, ki nič ne vidi, in nalahno drhti, kakor zdaj vse podhrteva na tem obrazu: veke, uste in brada. Na licih in pod vratom ima rdeče lise. Obblečena je v domačo haljo iz bele, tanke volne, na prsih odpeta, okoli pasu pa stisnjeno s svilnim pasom višnjeve barve. Rame ima ogrnjene z majhnim in lahkim šalom iz belega kašmirja, ki je na prsih spet z veliko broško iz ametista v zlatem okviru. Pričesko ima dvignjeno in prevezano s širokim muslinastim trakom, nad njo pa kukajo rjavi kodri in skuštrane štrane lasi.

»Josip, za božjo voljo...«

Začetek je vedno tak. To so uvodne besede v besno divjanje in v srčiti peket peti po hiši, v hude in pikre besede brez zveze in logike, v rditve brez osnove, v jok brez razloga, v mučen prepir brez kraja.

Ivo Andrić

28

Travniška kronika

Že deseto noč piše von Mitterer obširen referat za vojaške oblasti na Dunaju: opisuje okolico Travnika z vojaškega stališča. Z mnogimi risbami in skicami, številkami in koristnimi podatki opisuje že štirinajsti položaj, primeren za neko umišljeno vojsko, prodirajočo po dolini Lašve proti Travniku, ki se brani. Že v uvodu za to veliko delo je dejal da se je lotil posla zaradi koristi ki bi jo utegnili imeti od njega Vrhovna komanda pa tudi zato »da krajša dolge večere enoličnega življenja na katerega je tujec obsojen v Travniku«.

In noč zares mineva, čeprav počasi, von Mitterer pa piše brez odmora in preslanka. Opisuje do najmanjših podrobnosti travniško trdnjavo, njeno zgodovino, kaj o njej mislijo in govorijo, njeno stvarno zmogljivost, vrednost položaja, debelino zidov, število topov, količino municije, možnosti oskrbe z vodo in hrano. Pero škriplje, sveče prasketajo, nizajo se vrstice in pravilne besede, natančne številke, jasni podatki, pole legajo druga na drugo in njih kup raste.

To so von Mittererjeve najlepše ure in tu je njegov najljubši prostor. Poleg sveč, nad podpisanimi papirji, ob-

Spreminjanje strukture kmetijstva kaže:

Bodočnost družinske kmetije se pričinja pri 15 do 20 ha površine

V gospodarsko razvitem evropskem svetu z enakim in podobnim družbenim sistemom, kakor ga imamo v Avstriji, se je zadnja desetletja, odkar je tehnična revolucija zajela tudi vas in pričela neizprosno glodati na temeljih kmetij, pričela vedno močnejše spreminjati strukturo kmetijstva. Vseeno, koje v kmetijsko in industrijsko razvitem svetu — Avstriji, Zahodni Nemčiji, Belgiji, Holandski, Danski ali koje drugod na zahodu Evrope — propadajo tako

Slovenska kmečka zveza obvešča:

Na podlagi sklepa ministrskega sveta je zvezno ministristvo za finance izdalo

odlok o znižanju carin za kmetijske stroje in istočasno tudi odredilo, da mora znižanje carin brez pogoja in v celoti priti v korist kmetov. Če uvozniki kmetijskih strojev in trgovci z njimi ne prodajo strojev po toliko nižani ceni, kolikor znaša znižanje carine, so deželne finančne direkcije dolžne, da od importerja ali trgovca naknadno zahtevajo plačilo polne carine za omenjene stroje.

Znižanje carin ni pavšalno in ne velja za vse stroje, temveč le za nekatere, pri čemer pa je odstotek znižanja zelo različen. Od strojev, ki so v uporabi na kmečkih gospodarstvih, znaša znižana carina 13 % vrednosti pri žitnih kombajnih pod težo 2500 kg in drugih mlatilnicah pod težo 3000 kg. 15 % vrednosti pa znaša carina pri strojih za spravo krompirja in pese ter molznih in drugih strojev za kmetijstvo, vrtnarstvo, perutinarstvo in čebelarstvo.

Uvoz vrste strojev pa bo na predlog oz. prošnjo sploh carine prost ali pa bo sedanja carina znižana za polovico. V to skupino spadajo poljedelski in vrtnarski stroji in orodje. Carino smejo finančni uradi le popustiti na izrecno prošnjo in če je tej prošnji priloženo potrdilo strojne komisije ministrstva za trgovino, da uvoženi stroj v državi nihče ne izdeluje ali pa da takih strojev na trgu primanjkuje.

Gornja odredba je več kot meglena in obeta za kmečke ljudi manj kot medle rezultate. Sicer daje s tem v zvezi vsa podrobna pojasnila oddelek za strojništvo pri kmetijski zbornici, toda čisto na splošno bodi ugotovljeno, da ta odredba niti malo ne bo pripomogla do pocenitve kmetijskih strojev, ne pri uvoženih, še manj pa pri onih domače proizvodnje. Najboljše potrdilo za to je dosedanje zadržanje industrije in trgovine s kmetijskimi stroji do zahteve po znižanju cen. Noben administrativen poseg tega vprašanja ne bo rešil, rešiti ga edino le morejo osrednje organizacije kmetijskega blagovnega združenstva z znižanjem svojih cen za kmetijske stroje.

kmetije, ki imajo manj kot 15 do 20 ha površine, kakor tudi one z 50 do 100 ha površine. Vzrok: prva skupina ne nudi kmečkim družinam garantirane, času primerne življenjske ravni, druga skupina pa je taka, da je kmečka družina z delom kljub mehanizaciji ne zmore več.

Povprečna družinska kmetija se po vseh zgoraj navedenih državah prične pri 15 do 20 ha in meri do 50 ha. Kmetije spodnjih mej te velikostne skupine večinoma kupujejo zemljišča manjših kmetij, da si tako utrdijo eksistenčne pogoje svoje kmetije in da si zboljšajo rentabilnost strojnih investicij (Besitzaufstockung). V ta namen so pri nas obsežni pocenjeni agrarni krediti na razpolago.

Najbolj nazaduje število kmetij v bližini mest in industrializiranih pokrajinah. Tako je na Dunaju nazadovalo za 69 %, na Predarlskem za 18 % in na Nižnjem Avstrijskem za 9 %. Temu nasproti se je število kmetij v alpskih zveznih deželah z manj industrializiranimi, bolj gorskimi in zaradi tega bolj turističnimi območji in pokrajinami zmanjšalo le za 2 do 3 %.

Medtem, ko je število kmetij v zadnjem desetletju nazadovalo za 7 %, je število kmečkega prebivalstva nazadovalo za 29 %. Številke 30.672 kmetij ki so izginile v zadnjem desetletju, stoji nasproti okoli 312.400 oseb, ki so v istem času zapustile kmečki poklic. To razmerje 1 : 10 kaže, da so tudi iz še obstoječih kmetij ljudje zadnja leta odhajali v druge poklice. Povprečno odpade sedaj v naši državi na kmetijo le še 1,9 oseb, ki tam poklicno delajo.

Položaj na trgu s plemensko živino:

Obilna ponudba ne najde zadovoljivo število kupcev

K oceni položaja na trgu s klavno živino, ki smo jo dali v zadnjih Obvestilih še kratek pregled položaja na prvih jesenskih plemenskih sejmih v avgustu in septembru. Naša ocena položaja se opira na 13 sejmov vseh štirih pasem, ki jih imamo v deželi.

Prva ugotovitev, ki jo kaže pregled 13 sejmov: ponudba je zaenkrat večja petina plemenskih živali ni našla kupcev. To velja zlasti za bike povsod tam, kjer na sejmu ni bilo inozemskih kupcev. Nekoliko boljše je povpraševanje za brejimi kravami, najboljše pa za brejimi telicami.

Druga ugotovitev: Cene letos nikakor niso prešle visoke. Kar se tiče brejih telic z rodovnikom, so prvi letošnji jesenski plemenski sejmi pokazali naslednje nihanje cen:

simodolci	Št. Vid ob Glini	5.600 do 15.500
	Ried na Zg. Avstr.	7.200 do 10.500
pingavci	Lienz	5.500 do 9.300
	Matshofen	4.700 do 8.600
	Spittal	5.600 do 8.700
rumeno govedo	Leoben	6.200 do 7.200
	Št. Vid ob Glini	5.800 do 8.300
sivorjavo govedo	Leoben	7.000 do 10.000

Podobno so nihale tudi cene brejih krav, ki so bile za znanje dražje od telic. Za bike je težko povedati povprečne cene, ker se le-te sučejo med 5.400 in 34.500 šil. Po našem pregledu pa lahko s precejšnjo zanesljivostjo rečemo, da stane dober bik letos jeseni 12.000 do 15.000 šil.

Polkovnik obstoji mirno kakor zasačen kadet. Ve, da vsak gib in beseda sproži izbruh in mu da nove hrane.

„Josip, za božjo voljo!“ ponovi žena in že jo duši jok.

Samo rahel in dobrohoten gib polkovnikove roke in neurje se je usulo nanj, na predmete, na rokopise na mizi, skozi shladen zrak, ki je dihal po ugasli pipi. Žena je planila. Široki rakavi bele domače halje so švigali po sobi, da se je plamen na svečah nagibal zdaj na eno, zdaj na drugo stran; za hip se je zablistala njena čvrsta in lepa roka, gola do ramen. Lahni šal je plahotal na njej in broša iz ametista je skakala z ene strani prst na drugo. Štrene las so padale izpod pentlje in se zvijale na čelu kot kače.

Žena je bruhala besede, zdaj pridružene in nerazumljive, zdaj glasne, spačene od solz in sline. Polkovnik jih ni poslušal, ker jih je znal na pamet, samo čakal je, kdaj bodo postale tiše, utrujenije, naznanjajoče, da se neurje jasni. Teh nekaj tisoč besed bi namreč živ krst ne mogel ponoviti, niti gospa von Mitterer do novega izbruha.

Sedaj grmenje še besni z vso silo.

Vedela je, pravi, da on tudi nočjo ne piše prošnjo za premešitev, čeprav ji je še po večerji že petnajstič obljubil. Toda prišla je, da vidi to počast, človeka, ki je hladno-krvnejši od vsakega rablja, brezdušnejši od Turka da ga vidi kako sedi s smrdljivo pipo in piše svoje bedarije ki jih živa duša ne bere (tudi bolje da jih ne!), samo da ustreže svoji blazni ambiciji, ambiciji nesposobnega človeka, ki ne zna podpreti in zavarovati niti svoje družine, žene in otroka, ki umira, ki, ki...

Vse tisto, kar naj bi še sledilo, se izgubi v glasnem joku in besnem, naglem udarjanju dveh drobnih, pa močnih pesti po mizi in razmetanih papirjih.

Polkovnik se je obrnil, da bi ji mehko položil roko na ramo, toda je takoj spoznal, da je še zgodaj in da hudourni oblak še ni izprazen.

„Pusti me, birič, krvoločni rabelj, brezdušna, brezvestna zver. Zver, zver!“

Učila se je nova ploha besedi in solz, obilnih in težkih solz, nato je sledilo podrhtevanje glasu in postopno utišavanje. Žena je še ihtela, vendar je že pustila, da jo je polkovnik prijel za rame in povedel do usnjenega naslanjača. Z vzdihom se je zgrudila vanj.

„... Josip, za božjo voljo!“

To je bilo znamenje, da je izbruh končan in da je žena voljna sprejeti vsako pojasnilo brez ugovora. Polkovnik jo je božal po laseh in ji zatrjeval, da bo takoj sedel in napisal prošnjo, in sicer odločno, brez obotavljanja; pismo bo že jutri prepisano in odposlano. Dobričal se je in obljubljal boječ se nove plohe in novega joka. Toda Ana Marija je bila trudna in zaspana, žalostna, nema in brez moči. Pustila je, da jo je odpeljal v spalnico, ji obrisal zadnje solze iz oči in spravil v posteljo pokril in uspalval z dobrikanjem in blagimi besedami brez pomena.

Ko se je vrnil v svojo sobo in postavil svečnik na mizo je začutil drhtavico slabosti in še hujšo bolečino na desni strani pod rebri. Pri teh izbruhih je bil za polkovnika najtežji tisti trenutek, ko je vse minilo, ko mu je uspelo, da je ženo pomiril in je po vsem tem ostal sam, vselej z jasno zavestjo, da tako ni mogoče več živeti.

Polkovnik se je ponovno ogrnil s plaščem, ki je bil težak, toda hladen, kakor da je tuj in neznan. Usedel se je za mizo, vzel čisto polo in začel zares pisati prošnjo za premešitev.

Tako polkovnik spet piše pod razgorelimi in neotrnjenimi svečami. Navaja svoje prejšnje zasluge v službi, podarja svojo pripravljenost, da tudi sedaj stori vse, kar

Časovno aktualno kmečko tržno vprašanje:

Kdaj pitamo prašiče res poceni?

Ugodna cena za klavne prašiče tekom letošnjega poletja in še sedaj, kar je posledica prepičle domače ponudbe, in dejstvo, da bo pičila domača ponudba klavnih prašičev držala tudi skozi zimo tja do jeseni prihodnjega leta, pomika pitanje prašičev spet v ospredje kmečkega zanimanja. Da budijo pri tem posebno zanimanje novejšie metode in dognanja v pitanju, je jasno in razumljivo enako, kakor je razumljivo, da stoji tudi pri dobri ceni v ospredju vprašanje pitanja prašičev vprašanje rentabilnosti.

Kmetovalec, ki piča, nikoli ne sme delati predhodnih rentabilnostnih računov in kalkulacij na podlagi najvišjih trenutnih cen. Vedno mora vzeti za podlago najnižje tržne cene, kajti njemu se mora pitanje izplačati tudi še pri najnižji ceni. To velja zlasti za primer sedanjega pitanja prašičev. Ne smemo namreč prezreti, da se navzlic ugodnim prognozam za razvoj na trgu klavnih prašičev tekom prihodnjega leta, ki temelji jo na rezultatih junjskega štetja prašičev, prav lahko zgodi, da za kratek čas tu in tam ponudba hitro naraste. Če v istem času ni ustreznega povpraševanja, bodo položaj mesarji hitro izkoristili in cene bodo padle.

Sodobno naglo pitanje ima glede rentabilnosti odločno prednost pred nekdanjim kmečkim pitanjem in mastenjem. To je postala že splošno znana resnica. Manj utruena pa je, da je naglo pitanje prašičev tako drago, kakor so draga beljakovinska krmila, ki jih krmimo. Tu je zelo odločilno, kaj imamo od beljakovinskih krmil doma in kaj moramo kupiti. Zlasti pri kupljenih beljakovinskih krmilih so poleg velikih razlik v krmilni vrednosti tudi velike razlike v ceni.

Začetek uspešnosti naglega pitanja prašičev na 80 do 90 kg žive teže se torej prične pri izbiri pravih beljakovinskih krmil, to je takih, pri katerih je odstotek prebavljivih beljakovin v njih najcenejši. Rešitev tega

vprašanja je dosti bolj važna, kot pa rešitev vprašanja žitnega zdroba, kjer imajo v poštev prihajajoče vrste žita zelo enako škrobno vrednost in tudi zelo enako ceno.

Kolikiga pomena je izbira pravih beljakovinskih krmil, sledi prvič iz tega, da se cene in krmilna vrednost beljakovinskih krmil zelo razlikujejo, drugič iz tega, da potrebujemo pri naglem pitanju razmeroma veliko beljakovin, če hočemo hitro rast in obilo mesa na pitancih. Tako potrebujemo (po Hornichu)

	žitnega zdroba	beljakovinskih krmil
za prehodno dobo	5	1,5
od 20 do 50 kg teže	75	18,5
od 50 do 90 kg teže	135	15
od odstavitve do pitanosti	215	35

Vprašanje rentabilnosti pitanja je z ozirom na beljakovine toliko bolj pereče, ker morajo te vsebovati vsaj 50 % surovega proteina in ker marajo v njihovi mešanici biti zastopane tudi razmeroma drage beljakovine živalskega izvora (posneto mleko, mleko v prahu, ribja moka ali krmni kvas), ki pa jih moramo skoraj brezizjemno dokupiti.

Poleg potrošnje žitnega zdroba in beljakovinskih krmil v dobi pitanja je tudi še važno, da vemo za cene razpoložljivih beljakovinskih krmil, pa tudi žita za pripravo zdroba. Poleg tega pa moramo še vedeti, kakšno količino mešanice žitnega zdroba in beljakovinskih krmil v povprečju potrebujemo za kilogram prašičevega prirastka. Cene beljakovinskih krmil in krmnega žita, v kolikor jih moramo dokupiti, zvedemo pri svoji zadruzi, povprečna poraba krmne mešanice žitnega zdroba in beljakovinskih krmil na kg prirastka znaša po gornji tabeli okroglo 3,6 kg ali 3 kg žitnega zdroba in 0,6 kg beljakovinskih krmil.

Nadaljnji račun ni več težak, ker ja hočemo po kmečko preprosto potom njega samo zvedeti, koliko nam od izkupička po odstetju izdatkov za dokupljena krmila in evtl. dokupljene pujske še ostane za naše delo in za plačilo uporabljenih domačih krmil.

(se nadaljuje)

ODDAJA ZA NAŠO VAS

Jutri, v soboto zvečer ob 18.25 uri prisluhnimo oddaji „Za našo vas“ radia Celovec. Na sporedu so nadaljna pojasnila k zakonu o gozdarstvu ter „Beseda o združništvu“.

more, toda roti, naj ga premestijo s tega položaja. Naševa razloge, dokazuje in pojasnjuje, da v Travniku v sedanjih razmerah lahko živi in dela „samo oseba brez družine“. Vrste se pravilne besede, toda hladne in mračne kakor členi v verigah. Nikjer ni več prejšnjega bleska, nikjer občutka moči in povezanosti s celoto. Piše kakor spodkošen o svoji lastni slabosti in sramoti, pod nezmagljivim pritiskom, ki ga nihče ne pozna in ne vidi.

Prošnja je spisana. Polkovnik je sklenil, da jo jutri zares odpošlje, in zdaj jo bere drugič kakor svojo obsodbo. Bere, toda misel se mu neprenehoma itga od tega jokavega besedila in se vrača v preteklost.

Vidi sebe, rjavolasega, bledega poročnika, kako sedi namiljen v častniški brivnici, kako mu brivec strže goste lase in lepo reglementarno kito, ki je bil nanjo tako ponosen, kako mu brije glavo do kože in ga pripravlja, da bo preoblečen v „srbsko momče“ prehodil turške postojanke, srbska sela in samostane. Vidi nezgode in težave, spominja se strahu in blodenj. Vidi, kako se vrača v zemunsko garnizijo po uspelem ogledništvu, sliši pozdrave tovarišev in tople besede starešin.

Vidi temno deževno noč, ko je v čolnu z dvema vojakoma preveslal Savo in prišel pod Kalemegdan k mestnim vratom, kjer mu je zaupnik izročil voščene odlise ključev vseh vrat v beograjski trdnjavi. Vidi sebe, kako te ključve izroča svojemu majorju neskončno srečen, četudi drhti od vročice in utrujenosti.

Vidi sebe v poštnem vozu, ko potuje na Dunaj kot človek, „ki je imel uspeh“ in bo zato prejel nagrado. Sam nosi komandantovo pismo, kjer se govori o njem z največjo pohvalo kot o malem oficirju, ki je prav tako razsoden kot neustrašen.

Vidi sebe...

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

Položil je samokres spet v miznico in jo zaprl.

Ne, ne tako. Tako Louise ne bi trpela. Umrli bi, trpela pa ne bi. Predvsem je bilo zelo važno, da bi stvar nekaj časa trajala. Trajala v domišljiji. Kako bi podaljšali njeno trpljenje? Najprej pa, kako bi ga sploh povzročili? Hm.

Mož je stal v spalnici pred ogledalom in si skrbno spenjal manšetne gumbe. Prenehal je le za hip, da je slišal, kako so mimo te tople dvonadstropne hiše po cesti urno stekli otroci; otroci kakor trop sivih miši ali kup listja.

Po hrupu otrok je človek lahko ugotovil datum. Po njihovem vreščanju si vedel, kateri večer je. Vedel si, da je blizu konec leta. Da je oktober. Zadnji oktober z belimi košenimi maskami in narezanimi bučami in vonjem po raztopljenem vosku.

Ne. Ze nekaj časa stvari niso bile v redu. Oktober ni prav nič pomagal. Celo poslabšal je zadevo. Pritrdil si je črnega metuljčka. Ko bi bila pomlad, je počasi, mirno, brez razburjenja pokimal svoji podobi v ogledalu, potem bi bil že možen izhod. Toda nocoj drvi ves svet v pogubo. Nikjer ni nobenega spomladanskega zelenja, nobene svežine, ničesar obetajočega.

Nekdo je rahlo stekel po veži. »To je Marion,« si je rekel. »Moja mala. Vseh njenih mirnih osem let. Nikoli se ne pritožuje. Samo gleda z jasnimi sivimi očmi in začudeno šobi usteca.« Njegova hčerka je ves večer hodila sem in tja, pomenila različne maske in ga spraševala, katera je najstrašnejša in najgroznejša. Končno sta se oba odločila za masko okostnjaka. Bila je »strašno grozna«. Ljudem se bodo kar lasje ježili!

Spet je ujel svoj dolgi, zamišljeni pogled, ko se je meril v ogledalu. Nikoli ni maral oktobra. Ze odkar je pred mnogimi leti prvič ležal v jesenskem listju pred hišo stare matere in poslušal veter in gledal gola drevesa. To ga je spravilo v nerazločljiv jok. In nekaj tiste žalosti se je vanj vsako leto povrnilo. Spomladi pa je vselej izginila.

Toda nocoj je bilo drugače. Imel je občutek, da prihaja jesen ki bo večna.

Nikoli več ne bo pomladi.

Ves večer je tiho jokal. Na obrazu ni bilo niti sledu o tem. Vse je bilo nekje skrito, toda brezkončno.

Težak sirupast vonj po skladkarijah je napolnjeval nemirno hišo. Louise je pripravila jabolka, oblita z žganim sladkorjem, in skuhala ogromne skledke punča, s podbojev so visela nanizana jabolka; izdobljene, preluknjane buče so gledale s trikotnimi očmi z vsakega mrzlega okna. Sredi dnevnice sobe je čakala kad z vodo in ob njej vreča z jabolki, da jih bodo vrgli v vodo in in jih bodo potem otroci z usti skušali uloviti. Potrebno je bilo le, da se vsujejo v hišo otroci, potem pa se bo pričel lov; nanizana jabolka bodo začela nihati v gneči med vrati, sladkor bo izginjal, hodniki bodo odmevali od strahu in veselja — oboje je pravzaprav isto.

Zdaj so se v hiši tiho pripravljali. Še malo več kot tiho.

Louise je uspelo, da ni nikoli v isti sobi kot on. Tako je na svoj prefinjen način namigovala: Oh, poglej, Mich, poglej koliko dela imam! Toliko dela, da moram vedno po kakem opravku kam drugam, kadar prideš ti. Le poglej kako se mi mudi!

Nekaj časa se je igral z njo grdo otročjo igro. Ko je bila v kuhinji, je prišel za njo in rekel: »Rad bi kozarec vode.« Čez hip, ko je stal in pil vodo in se je ona kot večča nad kristalom sklanjala nad žganim sladkorjem, ki je vrel kot v kakem predpotopnem ilovnatem loncu na štedilniku, je dejala: »Oh, razvedrilo moram buče na oknih!« in planila v dnevno sobo, da bi z lučjo pripravila buče do smehljaja. Smehljaje je stopil za njo: »Pi-po moram poiskati.« »Oh mošt!« je vzklila in stekla v jedilnico. »Poskrbel bom zanj,« je rekel. Toda ko jo je skušal zasledovati, je stekla v kopalnico in zaklenila vrata.

Stal je pred vrati kopalnice in se bučno ter nesmiselno smejal; pipa mu je ugasnila; potem je trmasto čakal še pet minut, čeprav se je igre že naveličal. Iz kopalnice ni bilo nobenega glasu. Da pa ne bi uživala, ko bi vedela, da čaka zunaj, se je razdražen nenadoma zasukal in veselo žvižgaje odšel navzgor. Na vrhu stopnic je počakal. Končno je zaslišal, kako so se vrata odklenila; prišla je in vse je oživel, kot nemara oživi pragozd ter antilope spet začno skakati, kadar mine preplah.

Zdaj, ko je spravil kravato v red in si oblekel temni suknjič, je v veži nekaj zaškrebljalo. Pri vratih se je pojavila Marion, pravi pravcati okostnjak v svoji preobleki.

»Kakšna sem, očka?«

»Posrečena!«

Izpod maske so kukali svetli lasje. Iz votlin v lobanji so se smehljala modra očesca. Zavzdihnil je. Marion in Louise, dve nemi izdajalki njegove močnatosti, njegove temne sile. Kakšna alkimija je neki bila v Louise, da je vzela temno od temnega moža in belila temnorjave oči in črne lase in ves čas umivala in belila nerojenega otroka, dokler ni prišla

na svet svetlolasa in rdečelična Marion z modrimi očmi? Včasih je sumil, da je Louise spočela otroka kot idejo, popolnoma brezspolno, z brezmadežno združitvijo ošabnega uma in celice. Kot živ očitek njemu je naredila otroka po svoji lazni podobi in po vrhu še nekako pripravila zdravnika, da je zmajal z glavo in rekel: »Zal mi je, gospod Wilder, vaša žena ne bo imela več otrok. Ta je zadnji.«

»Jaz pa sem si želel sina.« je rekel Mich pred osmimi leti.

Toliko da se zdaj ni sklonil k Marion, našemljeno kot okostnjak, in jo stisnil k sebi. Preplavilo ga je nerazložljivo usmiljenje do nje, ki ni nikoli uživala očetovske ljubezni, temveč je nanjo pritiskala le gospodovnalna ljubezen neljubeče matere. Toda še bolj se je zasmilil samemu sebi, ker nesrečnega rojstva vendarle ni znal obrniti sebi v prid, ker se ni veselil hčere, kakršna je pač bila, ne glede na to, da ni bila temna in sin in podobna njemu. Nekje mu je bilo spodletelo. Ko bi bile druge stvari v redu, bi bil vzljudil otroka. Pa naj bo že kakor koli, predvsem si Louise ni želela otroka. Strah jo je bilo ob misli na porod. Vsilil ji je bil otroka in od tiste noči naprej je Louise vse leto prav do porodnih muk živela v drugem delu hiše. Pričakovala je, da jo bo vsiljeni otrok spravil ob življenje. Louise ni bilo težko sovražiti tega moža, ki si je tako želel sina, da je izpostavil ženo mrtvašnici.

RAY RADBURY:

OKTOBRSKA IGRA

Toda — Louise je živela, vsa polna zmagoslavja. Ko jo je obiskal v bolnišnici, so njene oči hladno strmele vanj. Ziva sem, so govorile. In svetlolasa hčer imam! Kar poglej! Ko pa je iztegnil roko, da bi se je dotaknil, se je mati obrnila proč, proč od tega temnega nasilnega morilca, da bi s svojo novo rožnato hčerjo spletkarila proti njemu. Vse je bilo tako lepo posmehljivo. Njegova sebičnost je to zaslužila.

Zdaj pa je bil spet oktober. Tudi prej so bili oktobri; leto za letom ga je navdajal strah ob misli na neskončne mesece, ko ga bo strašen zamet zazidal v hišo, da bo ves čas ujet skupaj z ženo in hčerjo, a nobena ga ne ljubi. V osmih letih je bilo sicer tudi nekaj oddihov. Spomladi in poleti ni šel na sprehod, na piknik; to so bile obupne rešitve za obupno vprašanje osvojenega moža.

Pozimi pa so izleti in pikniki in pobegi odpadli z listjem vred. Življenje je bilo golo kot drevo, sadije je bilo obrano, sok se je porazgubil v zemljo. Da, lahko si povabil nekaj ljudi, toda pozimi med snežnimi viharji in vsemi ostalimi neprijetnostmi je bilo ljudi težko dobiti. Nekoč je bil dovolj pameten, da je prihranil denar za potovanje na Florido. Šli so na jug. Hodil je ven na sprehod.

Zdaj pa, ko se je bližala osma zima, je vedel, da je vse končno pri kraju. Te zime enostavno ne bi mogel prenesti. V njem je bila s steno obzidana kislina; leto za letom je počasi razdirjala sloj za slojem in zdaj, nocoj, bo dosegla divje razstrelivo v njem in vse se bo končalo.

Spodaj je besno zazvonilo. Louise je odšla po veži odpirat. Marion je brez besede stekla navzdol pozdravljat prve obiskovalce. Razlegli so se veseli vzkliki.

Odšel je na vrh stopnic.

Louise je bila spodaj. Bila je velika in vitka

in svetlolasa, skoraj bela; smehljala se je otrokom.

Obotavljal se je. Kaj je bilo vse leto? Leta? Naveličanost? Kdaj se je vse obrnilo narobe? Gotovo ne samo ob otrokovem rojstvu. Toda predstavljal si je, da je to simbol za vse nepetosti. Za njegovo ljubosumje in poslovne neuspehe in še za vse druge zoprnosti. Zakaj se enostavno ne obrne, pobere nekaj stvari v kovček in odide? Ne. Ne, prizageti mora Louise kaj tako hudega, kot je ona prizadela njemu. Bilo je čisto preprosto. Ločitev ji sploh ne bi zadela v živo. Samo končala bi negibno neodločnost. Če bi domneval, da bi ji ločitev napravila kako veselje, bi ostal prav nalašč do smrti poročen z njo. Ne, mora jo raniti. Domisliti se mora, kako bi ji, na primer, odvzel Marion. Da. To je tisto. To bi jo najbolj ranilo. Če bi ji odvzel Marion.

»Pozdravljeni, vi spodaj!« Ves žareč je odšel po stopnicah navzdol.

Louise ni pogledala kvišku.

»Hoj, gospod Wilder!«

Otroci so vzklicali in mahali, ko je stopil navzdol.

Okrog desetih je zvonjenje pri vratih ponehalo, jabolka so pojedli z ovesenih vrat, rožnate otroške obraze so obrisali, priče so umazali od žganega sladkorja in punča in on, mož, je s prijetno učinkovitostjo vse urejal. Vzel je prireditve Louise naravnost iz rok. Švigal je naokrog in se pogovarjal z dvajsetimi otroki in dvajsetimi starši, ki so tudi

prišli in so uživali pri posebnem moštu, ki mu je bil on primešal alkohola. Nadzoroval je med salvami smeha njihove najrazličnejše igre in vse ostalo. V svitu trikotnih oči v bučah, ko so električne luči pogasili, je nenadoma vzklil: »Pst, pojdite za mano!« in se po prstih splazil h kleti.

Starši so na obodu klobčiča maškar drug drugemu nekaj razlagali, prikimovali bistremu možu in se pogovarjali s srečno ženo. Kako se njen mož krasno razume z otroki, so govorili. Otroci so se cvileč zgnatli za možem.

»Klet!« je vzklil. »Veščin grobi!«

Še bolj so zavevili. Za šalo se je stresel.

»O vi, ki vstopite, vsak up pustite!«

Starši so se zahihitali.

Drug za drugim so se otroci spuščali v temno klet po drči, ki jo je bil napravil Mich iz podolžnih delov mizne plošče. Grozljivo je sikal in kričal za njimi. Čudno tarnanje je napolnilo temno hišo, ki so jo osvetljevale le razsvetljene buče. Na lepem so vsi hkrati pričeli govoriti. Vsi razen Marion. Ves čas zabave je kar se da malo govorila in vse počela brez hrupa; vse je bilo v njeni notranjosti, vse razburjenje in veselje. Kakšno čudno bičanje, je pomislil. Z zaprtimi usti in sijočimi očmi je opazovala lastne goste, kot da so pred njo vrgli kup kač.

Zdaj pa starši. Smejali so se in upirali, pa le s truščem zdrsnili po kratkem klancu, medtem ko je mala Marion stala ob strani in kot vedno hotela videti vse, biti zadnja. Louise je šla dol brez njegove pomoči. Zganil se je, da bi ji pomagal, toda še preden se je sklonil, je bila že doli.

Zgornji del hiše je bil prazen in tih ob svitu sveč.

Marion je stala ob drči. »Pojdiva,« je rekel in jo vzdignil.

V kleti so posedli v velikem krogu. Od

oddaljenega ognjišča je prihajala toplota. Ob stenah so v dolgi vrsti stali stoli, na njih je izmenoma sedelo dvajset cvilečih otrok in dvajset hrupnih staršev. Louise je bila na najbolj oddaljenem koncu. Mich je stal na tem koncu, blizu stopnic. Napenjal je oči, a ni videl ničesar. Vsi so se v temi pritipali k stolom, kakor so vedeli in znali. Odslej naprej se bo moral ves spored odvijati v temi, on pa ga bo vodil in pojasnjeval. Neki otrok je cepetal, dišalo je po vlažnem cementu, zunaj pa je pod oktrobrskimi zvezdami zavijal veter.

»Zdaj pa mir.« je zaklical mož v temni kleti.

Vsi so se umirili.

Prostor je bil povsem črn. Nobene luči ni bilo, nobenega soja, nobenega svetlikanja oči. Zaslišalo se je žvenketanje posode in kovinsko rožljanje.

»Vešča je mrtva.« je zapel mož.

»I i i i i i i i i i,« so se oglašili otroci.

»Vešča je mrtva, tu njena je glava,« je zašepetal mož in izročil predmet najbližnji osebi.

»O, že vem, kakšna je ta igra,« je ves srečen zavpil neki otrok. »Nekdo vzame iz hladilnika nekaj starega kokošjega drobovja, ga izroči drugemu in pravi: »To je njeno drobovje!«, iz gline naredi glavo in jo izroči kot večino glavo, kost za juho pa kot njeno roko. Vzame kamen in reče: »To je njeno oko.« Potem vzame nekaj koruze in reče: »To so njeni zobje.« Potlej vzame perišče češpljevega pu-

dinga, ga da drugim in reče: »To je njen želodec!« Že vem kako se to igra.«

»Pst, vse boš pokvaril,« je rekla neka deklica.

»Vešče je konec, to njena je roka,« je rekel Mich.

»I i i i i i i i i i!«

Izročali so si predmete po krogu kot vroč krompir.

Nekateri otroci so vreščali in se jih niso hoteli dotakniti. Nekateri so vstali s stolov in se postavili na sredo kleti, dokler niso bili strašni predmeti mimo.

»Oh, saj je samo kokošje drobovje,« se je ponorčeval neki deček. »Vrni se, Helen!«

Predmeti so med vreščanjem potovali iz roke v roko skozi vrsto in sledili so jim vedno novi.

»Vešča je razkosana, to je njeno srce,« je rekel mož.

Šest ali sedem predmetov je potovalo skozi smejočo se, trepetajočo temo.

Louise je spregovorila. »Marion, ne boj se, to je samo igra.«

Marion ni rekla ničesar.

»Marion?« je vprašala Louise. »Ali se bojiš?«

Marion ni spregovorila.

»Je že v redu,« je rekel mož. »Saj se ne boji.«

Kar naprej so si izročali predmete in razigrano vriskali.

Jesenski veter je vzdihoval okrog hiše. In on, mož, je stal na čelu temne kleti, pel verze in izročal predmete.

»Marion?« je spet vprašala Louise z onega konca kleti.

Vsi so govorili.

»Marion?« je poklicala Louise.

Vsi so umolknili.

»Marion, povej, ali se bojiš?«

Marion ni odgovorila.

Mož je stal tam, pri vnožju stopnic. Louise je poklicala: Marion, ali si tam?«

Odgovora ni bilo. V prostoru je bilo vse tiho.

»Kje je Marion?« je vzklila Louise.

»Tukaj je bila,« je rekel neki deček.

»Mogoče je zgoraj.«

»Marion!«

Odgovora ni bilo. Vse je bilo mirno.

Louise je klicala: »Marion, Marion!«

»Prižgite luč,« je rekel nekdo med odraslimi.

Predmeti so nehali potovati. Otroci in odrasli so sedeli in držali dele večinega trupla v rokah.

»Ne!« Louise je zasopla. V temi je pošastno zaropotal njen stol.

»Ne! Ne prižigajte luči, nikar ne prižigajte luči, o bog, o bog, o bog, nikar je ne prižigajte, prosim, prosim vas, samo luči ne prižigajte!« Zdaj je Louise kričala. Ob tem kričanju je vsem v kleti ledenela kri.

Nihče se ni premaknil.

Vsi so sedeli v temni kleti, negibni v tej oktrobrski igri, ki se je nenadoma ustavila; zunaj je pihal veter in tresel hišo. Vonj po bučah in jabolkih se je mešal z vonjem predmetov v njihovih rokah. Neki deček je vzklil: »Šel bom gledat gor!« in poln upanja stekel navzgor in iz hiše; tekkel je štirikrat okrog hiše in neprestano klical: »Marion, Marion!« nazadnje pa je prišel počasi dol v klet, polno pričakovanja in sopenja in rekel v temo: »Ne morem je najti.«

Potem — — — je neki norec prižgal luč.

Lothar Kusche:

O birokratih

Trditev, da spoznaš birokrata po narokavnikih, trdem ovratniku in žilpalniku, je navadna bedarija. Razširili so jo naivni satiriki, izrekel pa jo je verjetno prvi kak eleganten in po zadnji modi oblečen birokrat. Človek si ne sme domišljati, da se da vse detektivne spoznati po preiskujočem pogledu in vse reakcionarje po gumastih ovratnikih. Moderen birokrat se na zunaj sploh ne loči od ostalih ljudi, samo tukaj je in ne moreš se ga znebiti.

Marsikdo pesni kar si že bodi in se pri tem veseli kot opica, ki se dokopije do sveže banane, ko se mu posreči stlačiti vso stvar v obliko soneta. Marsikdo kaj upravlja in planira in je presrečen, če mu uspe vse spraviti v rubrike raznih formularjev. Iz tega vidimo, da so si formalisti zelo podobni.

Slej ko prej je najbolj priljubljeno pisarjenje na vse strani. Prej so birokrati z umetniško okrašeno pisavo pisarili po mapah z akti, dandanes pisarijo razne okrožnice; to predstavlja obenem tudi ves napredek v birokraciji.

V mnogih uradih je polovica nameštencev zaposlena s pisarjenjem okrožnic, ki jih mora potem druga polovica brati; ta okoliščina nam da odgovor na mnoga vprašanja.

Birokrat misli, da se tako izrazim, na mestu. Plaši ga že sam pogled na zvezo med posameznimi pojavi. N. pr. nikoli mu ne pride na misel, da mora maslo, ki je po njegovi zaslugi postalo žarko, pojesti sam.

Upanje, da se bo z vsemi mogočimi bacili neumnosti okužena birokracija nekega dne zadušila v zraku, ki ga je sama pokvarila, je bedasto. Jasno je, da ne bodo birokrati izumrli sami od sebe, kot ne bodo izumrli molji.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinja — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 6. 10.: 8.15 Orkestralni koncert — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Aktualna reportaža — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Glasba k čaju ob petih — 19.00 Nedeljski sport — 20.10 Kriminalna uganka: Kdo je storilec? — 21.10 Komorna glasba.

Ponedeljek, 8. 10.: 8.00 Domača književnost — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika.

Torek, 9. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Prometna oddaja: pozor, zadaj nevarnost! — 20.15 Tuja gospa, slušna igra — 21.35 O tem lahko govorimo.

Sreda, 10. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.00 Glasba za mladino — 15.30 Duh in srce iz domače zemlje — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Koroška v zgodovini, pripovedkah in pesmi.

Četrtek, 11. 10.: 8.15 Mali jutranji koncert — 14.45 Ura pesmi — 15.30 Posebej za vas 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Četrte ure delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 12. 10.: 8.15 Orkestralni koncert — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Četrte ure referenta za ljudsko izobrazbo — 17.10 V koncertni kavarni — 20.15 Halo tenagerji — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v novi dan — 9.00 in 10.00 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Avtomobilisti med poljo — 15.00 Šolska oddaja — 17.30 Reporterji med poljo — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 20.10 Pogled v svet

Sobota, 6. 10.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Da, to je moja melodija — 11.00 Domače viže — 13.35 Znameniti umetniki — 17.10 Lepa pesem — 17.45 Ljudstva in domovina — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 20.00 Vse devet — 21.00 Vsestransko veselo in zabavno.

Nedelja, 7. 10.: 7.05 Pihalni orkester Karl Zaruba — 8.15 Kaj je novega? kviz s Heinzom Conradsom — 10.15 Dunajski zbor — 13.00 Avtomobilisti med poljo — 15.00 Koncert narodnih pesmi — 18.00 Wolfgang Lauth igra čisto rahlo — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 21.18 Ob lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 8. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za ljubitelja oper — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Mi smo brali za vas — 18.00 Veseli srednji val — 19.30 Orkestralni koncert.

Torek, 9. 10.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo prav prijazno — 13.30 Pamembni orkestri — 15.30 Slike iz Orienta — 16.30 Življenje se prične pri šestdesetih — 18.00 Glasba k čaju ob petih — 19.00 Berlinski slavnostni tedni 1962 — 22.30 Poročila.

Sreda, 10. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za prijatelja oper — 14.30 Ob 20-letnici smrti Richarda Schaukala — 15.30 Mali dunajski radijski orkester — 17.40 Domači zdravnik — 20.00 Z dobrim tonom gre vse bolje — 21.10 Seina — Donava.

Četrtek, 11. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 14.05 Znameniti orkestri — 16.00 Ljudje brez maske — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Glasba za zabavo — 20.35 Mali večerni koncert — 21.00 Noč v la Rabiji, slušna igra.

Petek, 12. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za prijatelja oper — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Glasba Nika Dostala — 16.00 Otroška ura — 18.00 Glasba razvedri — 19.30 Državna kočija, slušna igra — 21.25 Tretje znamenje.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sec.

Sobota, 6. 10.: 11.45 Vrtiljak, pester spored lahke glasbe — 16.00 Junaki športa — 16.45 Glasbena produkcija tržaškega konservatorija G. Tartini — 19.00 Goriški obiski — 20.00 Športna tribuna — 20.40 Zbor Lajze Bratuž iz Gorice.

Nedelja, 7. 10.: 8.30 Od nedelje do nedelje po našem valu — 9.00 Kmetijska oddaja — 11.30 Oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 19.15 Nedeljski vestnik 21.00 Lepše rožice nej na svet, ku je ta vinska trta.

Ponedeljek, 8. 10.: 19.00 Radijska univerza: Spoznavajmo naša živila 20.30 Bedrih Smatana: Prodana nevesta.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 8. 10.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Z mikrofonom na obisku v Ljubniku. — 18.00 Vesela viže.

Torek, 9. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Koroške narodne pesmi.

Sreda, 10. 10.: 14.15 Domovina pripoveduje — Was gie Heimat erzählt...

Četrtek, 11. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Mladina za mladino...

Petek, 12. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih... Iz gledališča in galerij...

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 6. 10.: 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 9.45 Pesmi jugoslovanskih narodov v izvedbi ansambla Milana Stanfeta in solistov — 11.00 Wilhelm Furtwängler dirigira odlomke „Fidelio“ — 13.30 Orkestralne skladbe z orientalnimi motivi — 15.25 Spomini na Johanna Straussa — 17.05 Gremo v kino — 18.30 Pet popevk in pet pevcev — 20.00 Opalija 1962.

Nedelja, 7. 10.: 8.00 Mladinska radijska igra: Zgodilo se je ob 12.40 — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 10.00 Se pomnite, ljubitelji — 10.30 Promenadni koncert Londonskega filharmoničnega orkestra — 13.30 Za našo vas — 14.00 Slovenske narodne v priredbi Karla Pahorja — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Melodije za nedeljsko popoldne — 17.05 Športna nedelja — 20.00 Vaša pesem — vaša melodija — 21.00 Predstavljam Vam sopranistko Leonthyna Price.

Ponedeljek, 8. 10.: 8.05 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Za mlade radovedneže — 11.25 Z lokom po strunah — 12.05 Koroške narodne pesmi — 14.06 Glasbeni omnibus — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Aria skozi stoletja — 18.10 Prvi večerni plus — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert orkestra slovenske filharmonije.

Torek, 9. 10.: 8.05 Zbori v jeseni — 9.45 Slovenske narodne Antona Nagelsta v priredbi za glas in klavir — 11.25 Tisoč pisanih taktov za dober tek — 13.30 Verdijeve melodije — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.30 V tork na svidenje — 18.30 Poje komorni zbor iz Maribora — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Prikljubeni pevci zabavne glasbe — 20.30 Radijska igra: Harlemska parada.

Sreda, 10. 10.: 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 11.00 Pesmi Stephana Fürstlerja poje KZRTL p. v. Milka Škoberneta — 11.15 Človek in zdravje — 13.30 Straussove melodije — 15.20 Poje komorni zbor RTV Beograd — 17.05 Šoljem na pot — 20.00 Pojači mozaik — 21.00 Igrajo vam zabavni orkestri — 21.30 Moderni ritmi.

Četrtek, 11. 10.: 8.05 Majhen koncert domače glasbe — 9.25 Od tu in tam iz opernega sveta — 11.00 Tri koncertne skladbe Lucijana Marije Škerjanca — 13.30 Dva ruska skladatelja s konca stoletja — 14.35 Naši poslušalci pozdravljajo in čestitajo — 15.25 Iz raznih oper — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.10 Poldeset minut turizma in melodij — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.

Petek, 12. 10.: 8.30 V senci broadwayskih nebotičnikov — 8.55 Pianirski tednik — 11.00 Razpoloženske slike — 13.30 Popularni operni zbori — 14.35 Po domačih logih in gajih — 15.35 Blaž Arnič: Zapeljivec, simfonična pesnitev — 17.05 Solist tega tedna: hornist Jože Falout — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Zborovske priredbe instrumentalnih skladb — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Dnevne oddaje: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.55 Kratko pred osmo — 20.00 Čas v sliki — 20.20 Mozaik kratkih filmov.

Sobota, 6. 10.: 20.30 V križnem ognju tiska — 21.00 „San Remo in Zürich“, šest tekmovalcev v pesmih — 22.00 Čas v sliki.

Nedelja, 7. 10.: 17.00 Za mladino od 11 let naprej: Glasba ne pozna meja — 18.20 Za mladino nad 14 let: Kaj lahko postanem? — 18.50 Sedem dni časovnih dogajanj — 19.30 Čas v sliki in športni komentar — 20.10 Vabljuje globine — 21.35 Dag Hamarskjöld in njegovo življenje — 22.15 Prenos od nemške televizije — 23.00 Čas v sliki.

Ponedeljek, 8. 10.: 19.00 Tečaj angleščine — 19.35 Mednarodni kmetijski pregled — 20.30 Aktualni šport — 20.50 Kriminalni film — 22.30 Čas v sliki.

Torek, 9. 10.: 19.00 Tečaj angleščine — 20.30 Enaindvajset, kviz za vse — 21.15 Naš planet Zemlja — 21.45 Čas v sliki.

Sreda, 10. 10.: 17.00 Za otroke od 5 let naprej: Kasperlove pustolovščine — 17.45 Za otroke od 11 let naprej: Športni ABC — 19.00 Tečaj angleščine — 20.30 Oddaja v sosedini Dunaj — München — 21.00 Kaskad — 21.45 Na predvečer olivaritve 2. Vatikanskega koncila — 21.55 Čas v sliki.

Četrtek, 11. 10.: 11.00 Šolska oddaja: folklor — 19.00 Tečaj angleščine — 20.30 Narodne pesmi Ludwiga van Beethovena — 20.50 Oveneli lavor — 22.30 Čas v sliki.

Petek, 12. 10.: 19.00 Tečaj angleščine — 22.30 Burke bi rad uganjal, slušna igra Johana Nestroya — 22.30 Čas v sliki.

Ta teden priporočamo

mladini pri pouku naslednje knjige

- Kapus-Petrovšek: Botanika, 270 str. br. 24.— šil.
- Miroslav Zei: Iz življenja sesalcev, 244 str. ppl. 20.— šil.
- Miroslav Zei: Dvoživke in plazilci, 233 str. ppl. 20.— šil.
- Miroslav Zei: Morski svet, 245 str. ppl. 20.— šil.
- Janez Matjašič: Iz življenja najmlajših, 150 str. ppl. 20.— šil.
- Božo Škerl: Nevšečno sorodstvo, 132 str. 15.50 šil.
- Laberene: Nastanek svetov, 144 str. ppl. 15.50 šil.
- Anton Ramovš: Zemlja skozi milijone let, 161 str. ppl. 39.— šil.
- Leon Defela: Usvajanje neživega sveta, 220 str. ppl. 52.— šil.
- Lavo Čermelj: Z raketo v vesolje, 184 str. br. 18.— šil.
- Schreiber: Simfonija cest, 400 str. ppl. 48.— šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

V. SVETOVNO PRVENSTVO V KEGLJANJU

Nova svetovna prvaka ČSSR in Jugoslavija

V nedeljo je bilo v Bratislavi končano V. svetovno prvenstvo v kegljanju, v športni panogi, ki nima nobenih zahtev glede starosti tekmovalcev. Naslov svetovnih prvakov v ekipni konkurenci je pri moških osvojila Českoslovaška, nežni spol pa je to veliko latvriko odnesel v Jugoslavijo.

Na tekmovalju samem niso dosegli posebnih dobrih rezultatov. Presenetila je le Jugoslavanka Erskijeva, ki je z bleščečo igro postavila nov svetovni rekord s 449 podrtimi kegli. Svetovna prvaka v konkurenci posameznikov sta postala Madžar Szabo in Šindrevora (ČSSR).

Prizor iz lanskoletne tekme za evropski pokal med avstrijskim prvacom EKE in ljubljansko Olimpijo, ki sodi med štiri najboljše evropske ekipe.

NOGOMET:

Zah. Nemčija : Jugoslavija 3 : 2 (2 : 1)

V Zagrebu je pred rekordnim številom gledalcev izbrana enajstorica Zahodne Nemčije premagala ustrezno ekipo Jugoslavije. „Ungemein fesselnder Kampf, ein ausgezeichnetes Länderspiel“ je komentiral igr nemški radio in temu komentarju so se pridružili tudi drugi reporterji, zlasti jugoslovanski, ki so dodali, da je pomlajena nemška ekipa znova znala izrabiti strelske ne- sposobnosti domačega napada.

Tekma sama je bila, kakor rečeno, odlična in napeta do konca. Odlična nemška obramba je že po tradiciji ob izdatni pomoči napadalnih igralcev uspešno kljubovala nenehnim napadom, kateri nikakor niso bili kronani z uspešnimi strelji. Nemci so dosegli svoje zadetke iz nenadnih protinapadov in so svoje prilike hladnokrvno izkoristili. Vse tri gole je dosegel odlični napadalec Strehl, za Jugoslovane pa je bil dvakrat uspešen Galič, ki je po suspendiranju Šekularca postal jugoslovanski nogometaš št. 1.

Še en uspeh celovške Avstrije proti GAK v Grazu 1 : 1

V preteklem prvenstvenem srečanju je celovško moštvo gostovalo v Grazu, kjer se je pomerilo s tamkajšnjim GAK. Tekma je

na splošno presenečenje končala z nedoločenim rezultatom 1 : 1, kar pomeni nov lep uspeh celovških nogometašev, ki še vedno držijo 9. mesto na prvenstveni lestvici.

Nedeljski nasprotnik — LASK — bo na svojem igrišču v Linzu predstavljal za Celovčane previsoko oviro. Koroška športna javnost računa s tesnim porazom, ki bi bil za novince v najkvalitetnejši družbi avstrijskih nogometašev že lep uspeh.

ATLETIKA

V Moskvi je sovjetski atlet Valerij Brumel dosegel nov fantastični svetovni rekord v skoku v višino z rezultatom 227 cm. Sledeči cilj mladega športnika je višina 230 cm.

Brumel je visok 185 cm. S pravo panterisko spretnostjo mu je torej uspelo preskočiti svojo lastno višino za celih 42 cm.

KOŠARKA

Tudi letos je naslov jugoslovanskega prvaka v košarki osvojila ljubljanska študentovsko moštvo AŠK Olimpija, ki je v zadnji tekmi premagalo zagrebško Mladost s 137 : 43 (1). Čeprav ni igral stebler moštva, Daneu, so Ljubljančani v tej tekmi popolnoma potolkli zagrebške nasprotnike, ki so s tem izpadli iz Lige.

Ženski prvak Evrope: Sovjetska zveza

Novi evropski ženski prvak je v Mulhausu v Franciji postala ekipa SZ pred ČSSR, Bolgarijo, Romunijo, Jugoslavijo, Poljsko, Madžarsko, Francijo, Italijo in Belgijo.

Moško svetovno prvenstvo v košarki bo v decembru v Manili. Naslov svetovnega prvaka bodo branile ZDA, ki bodo najuspešnejše tekmece našle v Sovjetski zvezi in Braziliji. Sovjetska zveza je pred Jugoslavijo evropski prvak.

IN PRVI MEDNARODNI SMUČARSKI SKOKI V LJUBLJANI

Na prvih mednarodnih skakalnih tekmah na skakalnici iz plastične mase v Mostecu pri Ljubljani so poleg najboljših skakalcev sodelovali tudi zastopniki Italije in Avstrije (Müller, Köstlinger in Moser). Za suverenega mojstra na 35-metrski skakalnici se je izkazal Božo Jemc pred Zajcem in Koprivškom. Avstrija je dosegla 7. (Moser) in 9. mesto (Müller).

Naslednji plemenski sejmi bodo

- 12. oktobra v Leobnu — sivojavo govedo
- 12. oktobra v Lienzu — pingavsko govedo
- 12. oktobra v Št. Vidu — plemenske svinje in merjasci
- 2. novembra v Št. Vidu ob Glini — rumeno govedo
- 7. novembra v Št. Vidu ob Glini — simodolsko govedo
- 28. novembra v Leobnu — simodolsko govedo